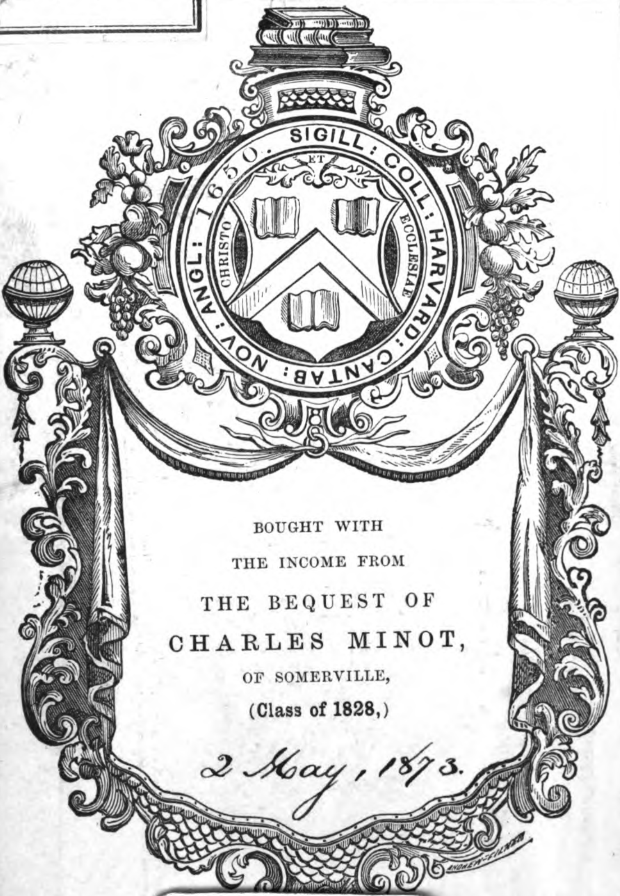

Harvard College.
1852.

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO
ET
ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE BEQUEST OF
CHARLES MINOT,
OF SOMERVILLE,
(Class of 1828,)
2 May, 1873.

Fjórar

Riddarasögur.

Útgefnar

af

H. Erlendssyni og E. Þórðarsyni.

Einar

Reykjavík.

Prentaðar í prentsmiðju Íslands, hjá E. Þórðarsyni.

1852.

1873, May 2.
Minot Fund.

FORMÁLI.

Þar eð þessar eptirfylgjandi sögur eru óvíða til að finna á landi voru, og bráðum undir lok liðnar, ásamt ýmsum fleiri fornsögum, er ætíð hafa verið vel meðteknar af löndum vorum, þá finnst oss ei með öllu óþarft að láta sýnishorn af sögum þessum koma út á prent; og höfum við þá von, að vorir heiðruðu landsmenn virði þetta fyrirtæki okkar ekki síður, en þeir hafa virt sögurnar sjálfar.

Þessar sögur eru prentaðar eptir því fullkomnasta, elzta og bezta handriti, er við gátum feingið.

Verði svo, að sýnishorn þetta fái góðan róm af alþýðu, og svo margir kaupendur bjóðist að þessum söguritum, að við fáum kostnað okkar borgaðan, þá höfum við framvegis í hyggju, að láta fleiri gamlar sögur koma út á prent, sem ekki hafa áður prentaðar verið; svo þær ekki að öllu leyti líði undir lok.

Útgefendurnir.

1. Sagan
af Þorgrími kóngi og köppum hans.

1. Kapituli.

Þorgrímur hèt kóngur, er rèð fyrir Serklandi. Hann var stór og sterkur, hægur og hógvær við vini sína, en refsíngasamur við óvini; fríðleika bar hann yfir flesta menn í þann tíma: hann hafði fagurgult hár, sem tók honum niður á herðar, hvítar kinnar með roðma í, herðabreiður og miðmjór, harðeygður og snareygður, hann var úngur að aldri, þá saga þessi gjörðist. Fleiri menn verður að nefna til sögunnar: kóngur hèt Helgi, er rèð fyrir Hálogalandi. Hann var hermaður mikill, og illur viðureignar; var hann mjög óvinsæll og illa ræmdur, hafði hann her mikinn um sig. Hann átti dóttur eina er Silfa hèt, fríða og kurteisa, og var það allra manna mál, að hún mundi fríðust kona í þann tíma á norðurlöndum. Komu margir kóngar og kóngasynir að biðja hennar, og veitti Helgi kóngur þeim öllum af-

svar. Lèt hann suma af landi reka eða með annari svívirðíngu burtvísa. Fýsti því fáa þess gjaforðs að leita. Liðu so fram tímar, að ekkert bar til tíðinda. Maður er nefndur til sögunnar, er Hallgeir hèt, hann var hniginn á efra aldur, og stýrði ey þeirri, er Orney hèt; hann hafði verið mesti kappi á fyrri aldri, en nú var hann hættur hernaði fyrir elli sakir. Hann átti son einn, sem Albert hèt, hann var hinn mesti hreystimaður, og vissu menn ógjörla afl hans; hann lá í hernaði hvert sumar, og hafði jafnan sigur, og rakaði saman ógrynni fjár, og voru flestir við hann hræddir. Á vetrum sat hann hjá föður sínum. Eitt sinn töluðust þeir feðgar við, þá mælti Albert: mèr er sagt af einum kóngi, er Helgi heitir, hann ræður fyrir Hálogalandi, so er sagt hann eigi eina dóttir svo væna, að hvergi megi finna hennar jafníngja í kvennlegum listum, vil eg því fara að biðja hennar mèr til handa, eða vinna allt Hálogaland; en að öðrum kosti dauður liggja. Þá mælti faðir hans: þessi þín ráðagerð er mèr þvert á móti, og aldrei hef eg orðið hræddur um þig fyrri, og segir mèr so hugur um, að þú munir fá þig fullreyndan, áður en þú hefur framkvæmt þetta; því Helgi kóngur er sá

vesti maður viðureignar, og hafa margir kóngar og kóngasynir beðið hennar, og farið í burt með skömm og svívirðíngu, lamdir og barðir, eins og hundar, og hefur eingińn þorað að veita honum móttöku, og mun hann ei fara betur með þig, einn bóndason. Þar hjá er hann fullur allra svika og pretta, sem einginn kann við sjá, og vil eg þú farir ei þessa ferð; því annaðhvort verður þú handtekinn og píndur eða drepinn, utan þér komi einhver óvænt hjálp, og skal eg nú segja þér draum minn: Eg þóttist sjá þig á Hálogalandi, og þóttist eg sjá óteljandi varga í kríngum þig og rífa í sundur allan þinn her, so einginn lifði eptir, og síðast átti að rífa af þér öll herklæðin, en þú varðist so vel, að einginn gat náð þér. Sá eg þig drepa hundruðum niður vargana, en þú varst orðinn ákaflega móður, þá sá eg mörg þúsund ljóna koma af hafi utan, þó mest eitt af öllum, það fór undan sem ör, og brunnu eldar í augum þess, það hjálpaði þér, og drap alla vargana, og í því vaknaði eg. Veit eg ei hver sú hjálp kann vera, en heyrt hef eg getið um einn ágætan kóng, sem Þorgrímur heitir, og vona eg, hann eigi þessa fylgju, og hygg eg hann muni koma þér til hjálpar, eða muntu drepinn verða. Albert mælti: hvergi

mun eg af ferð minni bregða, og hætta til, hvernig fer. Býr Albert nú her sinn, og safnar að sèr liði, hvar sem hann gat feingið, bæði blámenn og berserki, svo hann hafði alls hundrað þúsund liðs, hèlt Albert nú úr landi með allan sinn her, og lètti ei ferð sinni, fyrri en hann kom að Hálogalandi, og lèt setja herbúðir á land, og þurftu þær mikið pláz. Sendi hann síðan 12 menn heim til borgar, sem skyldu bera kóngi erindin. Sá hèt Arnviður, er fyrir þeim var; hann var 6 álna hár og eptir því digur; hann bar járnkylfu í hendi svo þúnga, að 5 menn lyptu henni varla frá jörðu. Lètti hann ei ferðinni, fýrr en hann kom í höllina fyrir kóng, og kvaddi hann svoleiðis: hèr situr þú Helgi kóngur, svikari og mesta mannfýla; skaltu nú heyra mál mitt, ef þú hefur hug til, eða eg mun drepa þig þeim háðuglegasta dauða. Kóngur mælti: híngað til hef eg ekki fælzt einn umkomulausan merarnið af öðrum löndum, og máttu segja, hvað þèr líkar. Þá mælti sendimaður: Herra minn, sem Albert heitir, og er ósigrandi af öllum, biður þig að gefa sèr dóttur þína; en ef þú gjörir það eigi, ætlar hann að vinna allt landið, og heingja þig á gálga, og taka svo dóttur þína. Kóngur

mælti: aldrei gef eg þeim þræli dóttur mína, og skríð í burt sem fljótast, ellegar eg læt drepa þig. Gekk Arnviður þá á burt, og fann herra sinn, og sagði honum erindislokin, að ei feingist kóngsdóttir. Brást hann þá reiður við, og sagði, að slíkra orða skyldi að morgni hefnt verða. Svásu menn svo af nóttina.

2. *Kapítuli.*

Nú er þar til máls að taka, sem fyr var frá hvorfið, að Þorgrímur kóngur sat heima á Serklandi, tók honum nú að leiðast kyrsetan, og safnar að sèr óvægum her, og silgdi með 100 skipa á haf út. Byrjaði honum vel, og átti margar orrustur; kom einginn sá víkíngur, sem honum kynni á móti að standa; gekk svo fram lánga tíma, uns hann kom að Hörðalandi, og sló þar herbúðum sínum á land. Þar rèð fyrir kóngur sá, er Atli hèt, hann átti son þann, er Grani hèt, hann var úngur maður, en þó hinn gjörfuglegasti og vel að sèr. Kóngur átti og dóttur, er Signý hèt; hún gekk næst Silfu í öllum listum. Þá kóngur veit, hverjir eru þar við land komnir, sendi hann Grana son sinn til fundar við Þorgrím, að bjóða honum til borgar með öllu liði sínu. Grani fór og hitti

Þorgrím, og kvaddi hann kurteislega. Kóngur tók vel kveðju hans, og spurði hann að nafni. En hann sagði, sem var, og það með, að faðir hans byði honum til borgar með öllu sínu liði. Kóngur þakkar honum boðið, og sagðist það gjarnan þiggja vilja; fer hann með Grana og allur herinn; en Atli kóngur gekk á móti honum og allur borgarlýður, sláandi allslags hljóðfæri. Leiðir hann síðan í höllina, og setur hið næsta sèr. Rís þar upp hin vænsta veizla með alls kyns gleði. En þá veizlan stóð sem hæst, tók Atli kóngur til orða og mælti: það vildi eg, Þorgrímur kóngur, að þú tækir son minn í fylgd með þèr, því eg vona það muni verða góð stoð í honum, en þèr mun aldrei aflfátt verða sakir hreysti þinnar, og haf þú veturvist hèr, þá þèr líkar; því mèr þykir sá tími styztur, sem þú ert hjá mèr, og skal eg fá þèr svo mikið lið, sem þú vilt. Þorgrímur þakkaði kóngi góðar tillögur, en sagðist ekki lið þurfa fleira, en hann sjálfur hefði, en við syni yðar skal eg taka, og hafði eg ásett mèr að bjóða honum fóstbræðralag, þó þèr hefðuð það ei nefnt; því eg hygg hann muni mèr jafnan nálægur standa, þegar mèr mest á liggur, og svo hafa mèr draumar gefizt, að við munum fá okkur fullreynda;

og mun hann þá bezt duga. Slíta þeir so talið. Þorgrímur kóngur var þar í hálfan mánuð í góðu yfirlæti; síðan fór hann á stað og Grani með honum, og skildust kóngar með hinni mestu blíðu; lètu síðan í haf og gaf þeim vel byri. Það var á einn kvöldi, að þeir komu að ey einni, er Svansey heitir, þar köstuðu þeir akkerum, en Þorgrímur og Grani tóku bát, og rèru til lands, og geingu á eyuna, þá sjá þeir hinu megin eyarinnar 80 skip og dreka að auki, bæði mikinn og stóran. Þá mælti Þorgrímur: hver hyggur þú að eigi þennan skipaflota? Grani mælti: ekki veit eg það gjörla. En heyrt hef eg, að fyrir Bretlandi ræður kóngur sá, er Fabrín heitir; hann á son einn, sem Gauti heitir, hverjum manni meiri og sterkari, og hefur einginn yfirbugað hann, hversu miklir sem verið hafa. Það var einu sinni, að Gauti var að heimta skatta föður síns á einu skipi, mætti hann fjórum berserkjum, sem allir voru mestu hamhleypur og tröll, og vildu berserkirnir, að hann gæfi upp skipið; en Gauti vildi ei laust láta. Sló þá í bardaga með þeim, og lauk so, að Gauti drap þá alla, tók so skipin og allt, hvað þeir áttu, hèlt síðan heim, og þykir mèr ei ólíkt, að hann sè ráðandi þessara skipa; því

jafnan liggur hann í hernaði. Þorgrímur mælti: þetta mun satt vera, og eru nú tveir kostir fyrir höndum: annar að við siglum burtu strax í nótt, og látum ekki vart verða við oss, eður að öðrum kosti berjast, og lát mig heyra, hvað þú segir til. Grani mælti: ef við höldum orustu við Gauta, þá fellur allt lið okkar, og eigi uggvænt, að við föllum báðir, þó vil eg heldur deya fyrir sverði en flýa, sem þræll. Þorgrímur mælti: þess var von af þèr, og haf þú þökk fyrir, og vil eg til hætta, hvernig sem fer. Slíta þeir svo talið og geingu til skipa sinna, og urðu allir þeim fegnir. Þorgrímur mælti til manna sinna: nú skal bera grjót á skipin sem mest. Og nær það var búið, búast þeir til orustu, síðan róa þeir öllum skipunum fyrir eyuna, þar til er þeir koma að þeim stóra dreka, sjá þeir, að maður stóð við siglu bæði stór og mikill, og var rjóður í andliti með svart hár, sem tók niður fyrir herðar; allur var hann vel skapaður, og beit á efri vörina, og glotti við tönn. Hann hafði gullroðinn hjálm á höfði, allan gimsteinum settan, hann var í hríngabrynju með spjót í hendi og gyrtur gullbúnu sverði. Þá mælti Þorgrímur: aldrei hef eg um æfi mína sèð þvílíkan mann, og mun ekki ofsögum af honum sagt.

Þorgrímur spurði þann mikla manna að heiti. En hann kvaðst Gauti heita, og vera son kóngsins á Bretlandi. Gauti spurði hann, hver sá væri, sem við sig talaði. Þorgrímur sagði sem var. Þá mælti Gauti: heyrt hef eg þín getið, og muntu frægur maður, og hef eg ekki sèð þinn líka fyr, eða hver er sá mikli maður, sem hjá þèr stendur? Þorgrímur sagði: það er fóstbróðir minn, og heitir Grani, sonur kóngsins af Hörðalandi. Þá sagði Gauti við Þorgrím: eg vil bjóða þèr bardaga eða einvígi, og máttu kjósa þèr, hvort sem þú vilt. Þorgrímur mælti: eg vil bjóðast að verða fóstbróðir þinn, en þó em eg búinn til bardaga, ef þú vilt. Gauti mælti: fyrst skulum við reyna með okkur; en eigi skaltu hafa fleiri skip en eg, annars legg eg bleyðiorð á bak þèr. Þorgrímur mælti: það skal so vera, og er eg hvergi hræddur. Nú byrjast hin harðasta orusta, gekk megn grjóthríð frá Þorgrími í fyrstu, so allt deyði, er fyrir varð, og missti Gauti 20 skipa í grjóthríðinni. Þá gjörðist Gauti so óður, að hann hafði 8 menn í höggi, og var að sjá, sem ljón í lambaflokki, so hann drap hundruðum saman, og í þessari svipan eyðir hann 10 skip fyrir þeim fóstbræðrum. Gekk nú bardaginn sem ákafast, og

fèll margt manna af hvorutveggjum. Nú er að segja frá Þorgrími, að hann drepur mikið lið af Gauta, so ekki varð tölu á komið, og sama gjörði Grani, og stundum hafði Þorgrímur 9, en Grani 7 menn í höggi, þá liðið stóð so þykkt fyrir. Bardaginn gekk allt til kvölds, var þá haldið upp friðskildi, og farið til náða. Hafði Gauti þá eptir 20 skipa, en fjöldi manns sár og ei vígfært. Strax þegar vígljóst var um morguninn, var byrjaður sami bardagi, með mesta grimmleika, fèll þá undvörpum lið af hvorumtveggjum, en blóð mátti vaða í ristarlið á þiljum. Hafði Þorgrímur þá 10 í höggi og Gauti eins, en Grani 8 og stundum 9. Fèll þá beggja lið niður sem hráviði. Þá höfðu þeir fóstbræður hroðið öll skip Gauta nema drekann, en Þorgrímur hafði eptir þrjú skip; er nú mikið mannfall: í þessari svipan hrauð Gauti mesta skip Þorgríms, sem eptir var. Gjörðist hann þá so óður, að hver fèll fyrir honum, sem þar stóð, so þá fóstbræður báða felmtraði. Þá mælti Þorgrímur við Grana: nú hefur Gauti drepið alla menn á skipi því, sem flest var á, og er eingum manni líkur að vopnaviðskiptum, og hygg eg hann muni drepa okkur alla, utan við ráðum til uppgaungu á drekann, og sjá, hvað þá vill

skipast. Grani sagði hann skyldi ekki spara honum sína fylgd; í þessari svipan hrauð Gauti annað skipið fyrir þeim. Þeir fóstbræður hlupu þá á drekann og þeirra menn, sem eptir lifðu, drápu þeir undvörpum niður liðið, so ekki var eptir á drekanum nema 50 menn. Í þessu kemur Gauti og vegur með báðum höndum, og drepur allt hvað fyrir verður; þetta sèr Grani, og eirir því illa, veður að Gauta og reiðir sverðið tveim höndum, kom höggið á hjálminn, og klauf hann. Gauti brá so fljótt við, að ekki mátti auga á festa, og hjó aptur til Grana, höggið kom á skjöldinn og klauf hann að endilaungu, og fèkk Grani sár mikið. Þá hjó Grani aptur til Gauta, en hann brá við skildinum, berjast þeir nú af hinum mesta ákafa, verða þá báðir sárir, en þó Grani miklu meir, og um síðir fèll Grani af sárum og mæði, og lagðist í valinn. En á meðan þeir berjast, drap Þorgrímur alla þá, sem á drekanum voru, svo einginn stóð eptir lifandi. Sá hann nú fall fóstbróður síns, og varð æfa reiður, og lá við að hamast, og snèri þegar í móti Grana, voru þá báðir móðir og sárir. Tóku þeir til að berjast af hinni mestu grimmd, og var sem hvor hefði 3 sverð á lopti í senn, og mátti þar sjá mörg högg og stór,

sindraði eldur úr eggjum sverðanna, þegar þau mættust, en drekinn skalf, sem á þræði lèki, en so mikil gufa gekk af þeim, sem þoka væri. Börðust þeir, þar til báðir flöktu sundur af sárum, og lá við þeir mundu springa af mæði. Koma þá menn Þorgríms, sem eptir lifðu, og vildu hjálpa honum; en hann bannaði það, og sagði þeir skyldu leita að Grana, og so gjörðu þeir, og fundu hann með lífi, fluttu hann til skipsins, bundu sár hans, og lögðu hann í mjúka sæng. Þorgrímur og Gauti börðust enn í ákafa, og sást ei, hvor sigra mundi. En so lauk, að Gauti fèll óvígur af sárum, en Þorgrímur lagðist strax i rekkju, og var nær dauða kominn. Þar var einn góður læknir, sem gaf honum að drekka af horni, og þá hann hafði drukkið, rètti so af honum, að hann kunni að mæla, bað Þorgrímur þá menn sína að fara og vitja um Gauta, og vita, hvort hann væri lífs, og flytja hann á skip sitt, ef lifandi væri. Þeir fóru, og fundu Gauta með lífi, og fluttu hann á skip Þorgríms, og lèt hann græða hann; lágu þeir 3 í hálfan mánuð í sárum, voru þeir þá allir komnir til heilsu, Þorgrímur, Gauti og Grani.

3. *Kapituli.*

Nú er þar til máls að taka, sem þeir voru allir heilir orðnir, þá gekk Gauti til Þorgríms og mælti: þú hefur yfirunnið mig og gefið mèr líf, vil eg nú aptur bjóða þèr fóstbræðralag, og skaltu eiga helmíng af öllu því eg á; þar með skal eg hefna þín, ef þú verður með vopnum veginn, eða með hverju öðru móti, en að öðrum kosti dauður liggja. Þorgrímur stóð upp í móti Gauta, og fèllust þeir í faðma, og mælti: þitt boð vil eg gjarnan þiggja, því eg hygg, að jörðin beri þèr ekki frægri mann, mun og þitt nafn uppi, meðan heimur byggist, og því heiti eg, að þín skal eg hefna, með hverju helzt móti sem þú unninn verður, ef eg þá er lífs, og vil eg, að við skiljumst ei og höldum allir í hernað 3, og so gjörðu þeir. Og þá þeir höfðu búizt til ferðar og byr gaf, hèldu þeir í haf, og herjuðu víða og varð gott til fjár og frægðar, og höfðu hvervetna sigur. Kom einginn sá berserkur eða aðrir, að þeir dræpi þá ei alla, stóð flestum ótti af þeirra aðgángi, því eigi fundust frægari víkingar.

4. *Kapituli.*

Nú er þar til máls að taka, sem fyr var frá horfið, sem Albert og Helgi kóngur

bjuggust til bardaga, fylkti kóngur sjálfur liði sínu, hafði hann 100 þúsund liðs allt hart og illfeingt, en Albert var sjálfur fyrir sínu liði. Arnviður bar merki hans, stóð flestum ótti af honum fyrir stærðar sakir, því hann mændi yfir allan herinn; áhöld var um lið þeirra. Tókst nú með þeim hin grimmasta orusta; gekk Helgi kóngur vel fram, og stóð ekkert fyrir honum. Slíkt hið sama gjörði Albert að liði kóngs. En það var að segja af Helga kóngi, að jafnótt og Albert drap niður lið hans, safnaðist ætíð meira að honum úr öllum áttum, so ekkert mínkaði. Stóð þessi orusta yfir í samfelda 4 daga; stóð þá ei eptir af liði Alberts utan 40 manns, og allir sárir nema Albert og Arnviður. En að morgni þess fimmta dags fylkti kóngur liði sínu og Albert í móti honum með þeim mönnum hans, sem eptir voru. Nú sjá menn, hvar siglir af hafi mikill herskipafloti skrautlegur, og stefnir að landi, og slá herbúðum á landi; furðar alla á þessum mikla her. Víkjum nú sögunni til Helga kóngs; hann hefur drepið niður allt lið Alberts, sló hann nú hríng að þeim Albert og Arnviði, og í þessari svipan drap Helgi kóngur Arnvið, hafði hann þó áður feingið mörg högg og stór sár, í því sama bili

stökk Albert út yfir þrefaldan mannhrínginn, og kom hvergi við. Gjörðu þeir þá aptur að honum harða hríð, en það dugði ei, því hann stökk ætíð út yfir mannhrínginn; var hann þá orðinn ákaflega vígmóður. Víkur nú sögunni frá Albert og til þeirra höfðingja, sem komu; þeir sjá til stríðsins, og að þar eru ójafnir leikir, að margir sækja að einum. Þá mælti Þorgrímur: hver mun vera sá hinn mikli maður, sem so frækilega verst, að hann stökkur jafnan út yfir þrefaldan mannhrínginn, en mörg hundruð sækja að honum? Gauti mælti: heyrt hef eg um kappa getið, sem Albert heitir, flestum mönnum meiri; er so sagt, að hann hafi beðið Silfu dóttur kóngs, og hafi kóngur ei viljað gefa honum hana; en Helgi kóngur er sá vesti maður og svikafullur. Rètt muntu mæla, segir Þorgrímur, og er það stór nauðsyn að hjálpa dugandis dreing. Skulum við fylkja liði okkar sem fljótast, og ei fara nema með helmíng liðsins, og mun það vel duga; þeir gjörðu so. En er Helgi kóngur sókti sem ákafast að Albert, vissi hann ei fyrr, en hann sá á vígvöllinn ríða mikinn fjölda hermanna, fyrir þeim flokki voru 3 menn; þeir voru svo hvatlegir og harðlegir, að það var sem eldur brynni úr augum

þeirra. Þeir höfðu svo hvatlega á skeiði, sem svala á flugi. Albert furðaði á þessum mönnum, og þeinkti, að þeir mundu vera af liði Helga kóngs, vildi þó eigi flýa, heldur dauður liggja. Hleyptu nú þessir í bardagann, og snèrust þegar í móti Helga kóngi; snèri þegar mannfallinu á kóng, og hrukku allir undan þessum víkíngum, uns flótti kom í lið kóngs, og þar næst rann hann sjálfur á flótta. En þeir ráku flóttann heim til borgar; komst kóngur með nauðúng í borgina, en Þorgrímur og hans fèlagar geingu so fast að, að ei varð portunum læst. Komust þeir so í borgina, og drápu hvert manns barn, sem mótstöðu veitti, og í þeirri svipan varð kóngur handtekinn, og í fjötur færður; sleit so bardaganum. En þessir kappar ríða so til skipa með lið sitt, en Albert skeiðaði eptir þeim, og spurði þeirra hershöfðíngja að nafni, hann kvaðst Þorgrímur heita, og höfum við leingi 3 fylgzt að; heitir annar Gauti en annar Grani. Albert mælti: skylt er mèr að þakka ykkur góða fylgd. Varla fer að því, segir Þorgrímur, eða hvert er nafn þitt, mikli maður? En Albert sagði af hið ljósasta um ætt, nafn og óðul sín, og hvaðan hann væri, og bardagi þessi hefði staðið yfir í 5 daga. Nú

er það minn vilji, að þú Þorgrímur leggir dóm á Helga kóng, segir Albert, þar með vil eg, að þú takir ráð yfir landi þessu, og eigir so kóngsdóttur, því mèr sýnist þú mest hafa til hennar unnið. Þorgrímur þakkar honum sitt tilboð, og sagði hann skyldi sjálfur ráða fyrir lífi kóngs og landi þessu, þar með sýnist mèr rèttast, að þú eigir kóngsdóttur, því þú lagðir þig mest í hættu fyrir hana. En það skil eg á, að við sverjumst allir í fóstbræðralag, og hefni hver annars, ella dauðir liggja. Bundu þeir allir þetta fastmælum, og slitu so talinu.

5. *Kapituli.*

Nú er frá því að segja, að þeir gánga allir til borgar, Albert, Þorgrímur, Gauti og Grani, sezt Albert í hásæti og þeir fóstbræðurnir út í frá. Reis þar upp hin virðuglegasta veizla, og þegar hún stóð sem hæst, kom kóngsdóttir í höllina með öllum sínum meyjaskara; var hún so fögur, sem sól, so allir urðu hissa af fegurð hennar. Stóðu þeir þá upp fóstbræður, og heilsuðu henni með allri hæversku, hverju hún tók með mestu siðsemd og kurteisi. Var henni feinginn gullbúinn stóll að sitja á; stóð Albert þá upp og vekur bónorð við hana, studdu allir

þar að, en hún játaði því með því móti, að hann gæfi föður sínum líf, og lèti hann halda virðíngu sinni. En þó sáu menn, að hún gaf helzt auga Gauta. Var nú sent eptir Helga kóngi, og var hann leiddur í höllina, hafði Albert þá uppi bónorð sitt í öðru sinni við kóng, og það með, að hann skyldi halda makt sinni og ríkisstjórn. Kóngur játaði þessu, og var það með eiðum staðfest, en brúðkaupið skyldi bíða enn eitt ár, var þá drukkið af hinu mesta kappi, og brast einga gleði. Í þessu var hrundið upp hallardyrum; kom þar inn maður hár og herðabreiður, kenndi Grani þennan mann, að hann var hirðmaður föður hans; kom hann með þær frèttir, að systir Grana væri í burtu tekin, höfðu þar við land komið risar 2, Sóti og Sámur að nafni, höfðu þeir gjört þar landgáng mikinn, so kóngur hafði seinast flúið. En Sóti og Sámur æddu í skemmu kóngsdóttur og tóku hana, vissi einginn, hvaðan þeir voru. Og nær þeir voru burtu, skipaði kóngur mèr, að eg skyldi fara og leita að Grana syni sínum, og ei fyr hætta, en eg hefði hann fundið og Þorgrím, fóstbróður hans. Hef eg nú víða um lönd leitað, þar til eg fann ykkur hèr, og hef eg nú mínu erindi aflokið. Urðu nú allir menn hissa af sögu

þessari. Bjuggust þeir nú af stað allir saman, Þorgrímur, Albert, Gauti og Grani með öllu sínu liði; leituðu þeir víða um lönd og fundu hvergi, og áttu margar orustur og höfðu hvervetna sigur. Einu sinni kom á þá so mikið stormviðri, að allt ætlaði sundur að gánga; þar með fylgdu skruggur og eldíngar, sem allir meintu ei sjálfrátt vera mundi; þá mælti Albert, það er mitt ráð, að við teingjum saman skipin, annars drífa þau víðs vegar sitt frá hverju; var so gjört, sem hann sagði, dreif so flotann fyrir veðri og vindi, uns þeir komu að sjáfarhömrum stórum; hèldu þeir nú með klettunum, þar til þeir sáu einn vóg, sem skar sig inn með þeim, þar var logn og blítt veður, lögðu þeir þar skipum í lægi, köstuðu akkerum og tóku á sig náðir. Þá tók Gauti til orða: það er minn vilji, að við Albert gaungum á land, en Þorgrímur og Grani gæti skipa á meðan, og so gjörðu þeir. En Þorgrímur kvaðst bíða þeirra til 3. dags, annars færi hann að leita þeirra; skildu þeir að so mæltu. Síðan geingu þeir á skóga og eyðimerkur, og urðu einkis varir, uns þeir komu að einum stórum skála; hann var so rammbyggilega gjörður, að þeir þóttust aldrei slíkt hús sèð hafa. Þar var hurð

hnigin í hálfa gátt. Geingu þeir í skálann, og sjá þar rúm furðulega stórt, lögðust þeir þar báðir í; var það so stórt, að þeir spyrndu saman iljum. Voru þeir þar góðan tíma, heyrðu þeir þá brak og bresti og þúnga dýnki, sem tröll geingi. Þá mælti Gauti: nú mun bezt að standa á fætur og fagna húsbúanda; þeir gjörðu so, og sáu út um dyrnar, hvar maður kemur, hann var so hár, sem fjall, og digur að því skapi; hann hafði stóra kryppu á miðju baki, sem stóru keraldi væri á hann hvolft, hann var með lángt nef með stórum hnút á miðju, augu hans voru sem stöðuvatn, eyru hans sem hellisskúti, en kjapturinn sem gljúfragjá, með úlfgrátt skegg, sem náði allt á bríngu, annar vánginn var sótrauður, en annar svartur sem bik, og gljáði á andlit hans, hendur hans voru sem griðúngskrof, og beygðust allar neglur fyrir góma, og að öllu var hann hinn leiðinlegasti, hann hafði stálhúfu á höfði, og gekk við járnstaf. Þá mælti Gauti: slíkan fjanda hef eg aldrei sèð um mína daga; í þessu kom karlinn til þeirra. Þá mælti Albert: hver er þessi hinn mikli maður, fallegi og kurteisi, og hvert er nafn yðar, náðugi herra? Karlinn varð lèttbrýndur og mælti: aldrei hef eg verið sóleiðis

kvaddur fyrri, og muntu vera hinn bezti dreingur, og skal það allt til reiðu, sem þú vilt hjá mèr hafa; en eg heiti Margvís. Þá mælti Albert: það vildi eg, að þèr væruð eins vísir, og þèr heitið. Karl mælti: ei muntu að fleiru spyrja, en eg get úr leyst. Tók Albert þá gullhríng, sem stóð mörk, og gaf karli. Hann tók við, og varð innilega glaður og sagði: Seint mun launað verða, og lèt þá báða gánga í skálann og fèkk þeim sæmilegt sæti. Þá tók karlinn til orða: ekki þarf eg ykkur að nafni að spyrja, eg þekki ykkur báða: heitir annar Albert, en annar Gauti, og eruð þið fjórir fóstbræður, og heita hinir Þorgrímur og Grani, og eruð þið allir vaskir menn. Þá mælti Gauti: hvaða land er það, sem við erum aðkomnir? Karl mælti: þið eruð komnir að Asía, og ræður hèr fyrir sá kóngur, er Hróar heitir, hann á dóttur væna og fríða, og finnst hennar varla líki bæði að vísdómi, fríðleika og kurteisi, og heitir Íngibjörg. Hún á skuggsjá þá, sem hún má sjá um allan heiminn, líka á hún fóstru, sem er full galdra og forneskju. Kóngsdóttir bað fóstru sína að koma Þorgrími á sinn fund, og gjörði hún þetta veður, því hún vill Þorgrím eiga, og skuluð þið nú fara að hitta fóstbræður ykk-

ar, og komið þið so allir til mín. Stóðu þeir þá upp, og lèttu ei ferðum, fyr en þeir fundu menn sína, og sögðu allt, sem farið hafði. Fóru þeir þá allir fjórir fóstbræður og fundu karlinn, Margvís. Hann fagnaði þeim vel, og leiddi þá til sætis, og bar fram sæmilegustu rètti, og bað gesti sína taka til matar, og so gjörðu þeir. En að endaðri máltíðinni gaf Þorgrímur karlinum 12 merkur af gulli, Grani 10, Gauti og Albert sínar 9 merkur hvor; varð nú karlinn so kátur, að hann lèk við hvern sinn fingur. Þorgrímur mælti: það vildi eg, að þú gætir sagt okkur, hvar systir Grana er niður komin. Karlinn mælti: það vil eg gjöra, því mèr er þar um alkunnugt. Fyrir Jötunheimum ræður risi sá, er Hörður heitir, hann stýrir 100 flögðum, hann á tvo sonu, heitir annar Sóti, en annar Sámur, og eru þeir og allt það hyski hin verstu tröll, og reisir einginn rönd við þeim. Þeir tóku systur Grana, og ætlar Sóti að eiga hana, en Sámur hefur feingið dóttur kóngsins af Úngaríalandi, er Sólrún heitir, en faðir hennar heitir Uggi, og er hann mjög sorgbitinn eptir dóttur sína. Eru þær báðar píndar og neyddar til að eiga risana; en þær vilja það með eingu móti. Ætla þeir að eiga þær nauðugar. Þá mælti Grani:

gef þú oss góð ráð að ná systur minni. Þá mælti karl: til þess hafið þið allir unnið, þó eg hjálpaði, ef eg gæti, og er það mitt fyrsta ráð, að þið haldið ykkar skipaflota inn á meginhöfn kóngs, og kastið þar akkerum. Kóngur mun ykkur til borgar bjóða, og það skuluð þið þiggja; þá mun kóngsdóttir koma til hallarinnar, því hún mun vilja sjá Þorgrím. Og er mitt ráð, að þú biðjir Ingibjargar kóngsdóttur, og mun það vel gánga, og þú færð henni aungva fremri. Mun hún og fóstra hennar leggja góð ráð til ferðarinnar, og mun ei af veita. Kóngur á dreka, sem er hin mesta gersemi, og er dvergasmíði, og hefur byr hvort sem vill, þú skalt biðja kóng um skip þetta, og ekki skaltu fara með fleiri skip í ferðina, og getur allt ykkar lið verið á drekanum; en eg mun koma, áður en þið farið af landi, því eg ætla að verða stýrimaður hjá ykkur, því þið munuð ekki rata, en ekki gjöri eg annað til gagns. Þeir þökkuðu honum sínar tillögur, skildu síðan við karl með hinni mestu blíðu, fundu menn sína og urðu þeir þeim stórlega fegnir. Síðan hèldu þeir skipum sínum til hafnar kóngs, og þá hann vissi, hverjir þeir voru, bauð hann þeim til borgar með allt sitt lið, og það þáðu þeir.

Gekk kóngur út á móti þeim með alls kyns prakt, og leiddi þá í höllina, setur Þorgrím hið næsta sèr, og hina fóstbræður þar út í frá; reis þar upp veizla með alls kyns gleði og glaum. Þá veizlan stóð sem hæst, tók Þorgrímur til orða: það er oss flutt, kóngur, að þèr eigið dóttur þá, er Íngibjörg heitir, og er það erindi mitt hingað, að biðja hennar mèr til konu, sje það eigi yður í móti. Kóngur mælti: heyrt hef eg þín getið og frægðar þinnar, og mun eg þèr ei frá vísa, ef hún sjálf vill. En þegar þeir voru að tala um þetta, kom kóngsdóttir í höllina með allan sinn meyjaskara, og var sem öll höllin ljómaði af þeim gimsteinum, er hún var skrýdd með. Stóðu allir upp og heilsuðu henni hæversklega, hún tók því með blíðu; var henni feingin stóll gimsteinum settur að sitja á. Stóð Þorgrímur þá upp og vekur bónorð við hana, og segist hafa heyrt svör föður hennar, og vil eg nú heyra yðar annsvar. Var það auðsótt, svo hann fastnaði hana. Þá mælti Þorgrímur við hana: eg vil fá að tala við yður í nótt, en hún sagði já til, og sagðist skyldi senda honum þernu sína, so hann rataði; þetta mátti einginn heyra. Að endaðri veizlunni um kvöldið, var öllum til sængur fylgt, stóð þá Þor-

grímur á fætur, og fór til kastala kóngsdóttur. Tók hún á móti honum báðum höndum, og var hann hjá henni um nóttina í góðu yfirlæti. Þorgrímur bað hana, að hún vildi leggja ráð á að ná systur Grana. Þá mælti kóngsdóttir: þar til verð eg að fá fulltíngi fóstru minnar, og veit hún á mörgu skil, og skal eg finna hana; en þið munuð verða fullreyndir, áður en þið hafið unnið allt það hyski. Tók hún þá upp skuggsjá, og sýndi honum mörg lönd, einninn Sám og Sóta og allt það hyski, er þar var saman komið, og þótti Þorgrími það yfrið ljótt. Hèr eptir fór Þorgrímur til manna sinna, en kóngsdóttir fór til fóstru sinnar, og sátu þær leingi á tali. Þar eptir fann hún Þorgrím og sagði honum, að fóstra sín mundi honum eitthvert lið veita; skaltu nú biðja föður minn um drekann hinn góða, og getur þú verið á honum með alla þína menn. Síðan kvaddi Þorgrímur jómfrúna, og gekk í höll fyrir kóng. Var kóngur þá undir borð kominn, fagnar hann Þorgrími vel. Þorgrímur mælti: nú vil eg biðja yður að lána mèr skip yðar, drekann góða. Kóngur sagði hann skyldi strax til reiðu. Bjuggu þeir sig síðan til ferðar, kvöddu kóng og dóttur hans og hèldu til skipa. En þá þeir voru á miðja

leið komnir, mætti þeim gammur nokkuð stór, og settist niður hjá Þorgrími. Þóktist hann þá vita, að það mundi vera kerling, fóstra kóngsdóttur. Bað hann menn sína gánga á fram, og svo gjörðu þeir, en þá hann var einn eptir, gekk gömul kona úr hamnum, og mælti: þú hefur kosið mig til liðs við þig, sem eg er ófær til, en hèr er posi, sem eg gef þèr, og þá þú kemur í flagðahellir, skaltu hrista úr honum í móti tröllunum, en liggi þèr mikið á, skaltu nefna mig. Kvöddust þau síðan, og fór Þorgrímur til manna sinna, var þar komin karlinn, Margvís, steig Þorgrímur á skip, og lètu í haf. Feingu hinn bezta byr; en karlinn stýrði. Og þá þeir höfðu nokkra stund á fram haldið, kom á þá svo mikið myrkur, að einginn sá annan með ofsaveðri, eldglæðíngum og sjáfargángi. Karl bað þá að þessu aungan gaum gefa. Segir ekki af ferðum þeirra, fyr en þeir komu til Jötunheima, og köstuðu þar akkerum. Var nú strax búizt til orustu, því þeir sáu fjölda trölla koma af landi ofan. Hófst þar hin grimmasta orusta; geingu þeir fóstbræður vel fram, en Sóti og Sámur snèru í móti þeim. Tók Þorgrímur upp posa kerlingar, og sáði í móti tröllaliði, brá þeim svo við,

að hver fór að berja annan og drepa sína landa, utan þeir bræður. En karlinn, Margvís, deyfði galdra og fjölkýngi þussa; lauk svo orustuni, að allir fèllu, utan ein flagðkona, og gaf Þorgrímur henni líf. En er karlinn, Margvís, sá hana, vildi hann eiga hana, og varð það að ráðum þeirra fóstbræðra, að hann átti hana. Fóru þeir nú fóstbræður að finna jómfrúrnar, voru þær illa á sig komnar, og varð þar mikill fagnaðar fundur, marga fásèna gripi fundu þeir í flagðahellir, en allt annað góz og land, sem þar var, gáfu þeir karlinum, Margvís. Skildu so við hann með hinni mestu blíðu, hèldu síðan til baka, og fundu Hróar kóng í Asía og dóttur hans, og urðu þau þeim stórlega fegin, var þá búizt við bráðkaupsveizlu. Gekk Þorgrímur að eiga kóngsdóttur, en Gauti bað systur Grana, og skyldu bæði bráðkaupin vera í einu, var til þessarar veizlu boðið öllu stórmenni landsins, var sú veizla hin bezta, og skorti þar aunga gleði; rúgguðu borðgestir kolli af ölværð og gleði. Stóð veizlan í heilan mánuð, og að endaðri veizlunni voru allir útleystir með góðum gjöfum. Hèldu þeir fóstbræður þaðan. Fóru þeir Þorgrímur og Gauti með konur sínar, skildu þeir við kóng með

hinni mestu blíðu. Albert vildi þá finna festarmeyju sína, hèldu þeir so að Hálogalandi, var kóngur þá nýdauður. Silfa varð Albert stórlega fegin, var þá strax við brúðkaupi búizt, og stórmenni boðið úr landinu. Stóð veizlan í heilan mánuð, gaf Albert öllum góðar gjafir. Þá mælti Grani: nú vil eg sigla að Úngaríalandi með kóngsdóttur. Þá mælti Þorgrímur: Albert hlýtur hèr aptir að vera, og er það mitt ráð, að hann sè til kóngs tekinn, og var so gjört að landslýðsins vilja. Síðan tók hann föður sinn til sín, og gaf honum lèn í ríki sínu. Nú fóru þeir fóstbræður af stað, og skildu við Albert með blíðu, og báðu hvorir vel fyrir öðrum, og endurnýuðu heit sín að hefna hvor annars. Hèldu þeir fóstbræður nú úr landi og gafst þeim vel byr að Úngaríalandi; lögðu að meginhöfn, og köstuðu akkerum. Kóngur sendi á fund þeirra fóstbræðra að vita, hvort þeir væri friðmenn. En þeir kváðust þar aungan ófrið sýna mundu. Bauð kóngur þeim þá til veizlu með so miklu liði, sem þeir vildu. Fóru þeir nú heim til hallar, en lètu kóngsdóttur eptir í tjöldum. Kóngur fagnaði þeim með hinni mestu blíðu, og reis þar upp hin dýrðlegasta veizla. Þá spurðu þeir fóstbræður kóng, hvort hann

ætti eingin börn; kóngur sagði, að hann hefði átt eina dóttur, sem hefði horfið, og vissi einginn, hvað af hefði orðið, og væri nokkur ár síðan. Þá sögðu þeir: hvers munði sá eiga að vænta, sem færði yður dóttur yðar lifandi. Þá mælti kóngur: væri sá maður nokkur, sem það gæti, skyldi hann fá so mikið gull og silfur, sem hann vildi af mèr þiggja, þar með skyldi hann sèr sjálfum til góðs vinna, og eiga hana, ef hann vildi. Þá senda þeir fóstbræður eptir henni, var hún þá leidd til hallar, þekkti kóngur dóttur sína, og varð þar meiri fagnaðarfundur, en frá megi segja, hóf þá Grani bónorð sitt til hennar; var það óðara já, og var þá búizt við virðuglegri veizlu. Sögðu þeir nú frá öllum herferðum sínum, og hvernig þeir hefðu náð kóngsdætrunum í Jötunheimum; þókti kóngi mikið vert um frækleik þeirra og hreysti. Stóð þessi veizla í hálfan mánuð með prís og sóma. Gaf kóngur öllum góðar gjafir; þeir fóstbræður vildu þá vitja eigna sinna. Leysti kóngur út mund dóttur sinnar í gulli og silfri. Þorgrímur sigldi síðan heim í sitt land, og Gauti í sitt land, og varð kóngur þar, eptir föður sinn, og stýrði því til dauðadags. Hann átti þann son, er Hámundur hèt, sem varð mesti hreysti-

maður. Gauti fór og í sitt land, var faðir hans þá dauður, tók Grani þar kóngdóm; hann átti 2 börn, hèt sonur hans Þorgrímur, en Signý dóttir. Þorgrímur átti og son, sem Grani nefndist; stýrði hann ríki sínu til ellidaga. Albert átti og son, sem Arnviður nefndist; lögðust allir þessir úngu menn í hernað, og bundu fóstbræðralag, og gáfu feðrum sínum ekki eptir í hreystiverkum, og var það líkt og þeir væru apturkomnir. Hèldu þessir allir trúskap til dauðadags ásamt feðrum þeirra, sem aldrei slitu tryggð sína. Og lúkum vèr so sögunni.

---

2. Sagan
af Sálusi og Níkanor.

---

1. Kapituli.

Það er upphaf þessar sögu, að fyrir Rómaríki rèð einn ágætur keisari, er Tímóteus hèt; hann var ríkur og mektugur, eptir því sem hans tign sómdi. Hann átti drottníngu er Salabit hèt; ei er getið um börn þeirra. Það voru margir höfðíngjar undir hans

veldi, bæði jarlar, barónar og greifar og margt annað ríkisfólk, er af honum höfðu mikil metorð; því hann var ráðandi yfir so mörgum ríkjum og löndum, og verður nú fyrst frá öðru að segja.

2. *Kapituli.*

Í þann tíma rèð einn konúngur fyrir Liberdoníum, sem Elíseus hèt, mjög frægur og háburðugur herra, sem hafði verið hið mesta og vaskasta mikilmenni, og var hníginn á efra aldur. Son hans hèt Sálus, hann var kappi mikill, sterkur, stór og hugaður, hann hafði aungan fundið sinn jafníngja til neinna lista, hvorki á sjó nè landi; hann var mildur og örlátur við vini sína, en væri honum móti blásið, svo honum mislíkaði til orða eða verka, varð hann sem ólmur vargur eða húngrað león, þá því er úr viðjum sleppt, hann vægdi aungum, allra sízt ef hann drakk vín eða áfeingan drykk, so öllum þókti lángt úr hófi gánga hans dramb og ofmetnaður. Nú gjöra þessir feðgar ferð sína norður í Rómaborg, á fund keisarans. Einn hertogi sat út í Bár, sem Nikanor hèt, hann var íþróttamaður mikill og vel stilltur og mannval mikið. Hann átti systur, sem Pólisíana hèt, hún var sú fríðasta mey,

sem menn vissu í þann tíma til vera, hún var mild og kurteis, so allir unnu henni hugástum, lofuðu menn alla hennar hegðan. Hertoginn hafði margt vaskra manna. Einn maður var þar, sem hèt Villifer, hann var kappi mikill, og gekk næstur hertoganum um allar listir, og sýndi ætíð beztan dreingskap sínum herra, nær í mannraunir sló, og úr vöndu var að ráða, hann flúði aldrei úr stríði, allra hertogans manna stóð hann jafnan fremstur í öllum mannraunum, og vár allmikið lið að honum. Nú býr hertoginn ferð sína til Rómaborgar, hafandi með sèr gott mannval. En er keisarinn frèttir, að þessir stóru herrar eru þar komnir nærri borginni, gekk hann á móti þeim í port staðarins með sínum herrum, og segir þá alla velkomna. Var nú mikið við haft í staðnum, og öll stræti borgarinnar prýdd með dýrðlegum klæðum, so hestarnir skyldu ekki stíga á bera jörð, en leikararnir stóðu á múrunum, sem og víða um staðinn, sláandi ýmisleg hljóðfæri, so öll borgin þókti þjóta og skjálfa af sætum saungum, en keisarinn leiddi Elíseum kóng og Sálus son hans, og þá æðstu herra til kirkju og hlýddu tíðum. En sem messan var úti, voru allir herrar til hallar leiddir.

3. *Kapituli.*

Nú settist keisarinn í hásæti og drottníng hjá honum; á vinstri hönd honum sat Elíseus kóngur og Sálus, son hans, en á aðra hönd drottníngar sat hertoginn Nikanor, sem vèr fyrr um gátum, og átta jarlar þar út í frá; lèt keisarinn eitt borð upp setja með hlið hallarinnar, þar skyldu við sitja allir menn Sálusar kóngssonar, en hinu megin þar jafnframt sátu menn hertogans, hafði hann og marga menn og vaska dreingi; tóku menn nú fast að drekka, var öllum veitt með stóru örlæti; nú leið á dag, og tóku menn að gjörast ölvaðir. Tóku þá menn kóngssonar til orða, og kváðu ekki slíkan mann að hreysti og burðum í öllum heimsins álfum, sem Sálus kóngsson, hversu víða sem leitað væri. En sem menn hertogans heyrðu þetta, kváðu þeir ei annan mann meiri en hertogann; óx af þessu stór deila með þeim, og vildu hvorugir af láta, þar til að við sjálft var búið, að þeir mundu saman hlaupa með stórri bræði og berjast í höllinni. Kom so um síðir, að kóngsson heyrði, þar er hann sat, og gramðist þetta með stórri reiði, og talaði hann snúðuglega til hertogans og mælti: situr þú kyr í þínu sæti, so hvorki drýpur af keri eða kampi,

og heyrir þó, að okkar liðsmenn og þènarar þræta og þrátta um okkur báða, og gjöra sèr deilu af slíku. En þú lætur, sem þú heyrir ekki slíkt, og straffar ei þá leiðu þorpara og þrælbornu þý, sem þèr fylgja; því ei kom mèr slíkt í þánka, að nokkur maður mundi mèr jafnfætis standa til neinna lista, og skal eg þetta þeirra ofstæki ei leingur líða, heldur í þeirra sjálfra kjapt aptur niður keyra. En ef þú treystist til, em eg reiðubúinn á morgun snemma að tefla skák, og má þá sjá, hvor meiri hlut úr býtum ber. Hertoginn svarar máli kóngssonar vel og kurteislega: eg vil gegna máli yðar með hógværð án reiði, so hvorki mæti þèr af orðum mínum móð nè reiði, og skuluð þèr öðlast yðar vild. Nú tók keisarinn til orða, sem og aðrir höfðingjar, einninn Elíseus kóngur, og báðu Sálus og þá báða til friðar og samþykkis að stilla; hètu þeir báðir þessu, og tóku höndum saman, var síðan ágæta vel drukkið allan þann dag. Lèt so keisarinn leiða alla heim til sængur með gleðskap, og sváfu þeir so um nóttina.

4. *Kapituli.*

Að morgni, sem menn vakna, gekk allt fólk, sem saman var komið, að hlýða messu;

að henni endaðri gekk keisarinn með öllum herrum til hallar, og voru nú menn til sætis leiddir, og var so hagað, sem hinn fyrra daginn. Sem menn höfðu máltíð endað og litla stund drukkið, var borðum burt svipt; lèt nú keisarinn setja 2 stóla á mitt hallargólfið, sem þeir skyldu á sitja, hertoginn og kóngsson. Stóð nú keisarinn nær hertoganum, og Elíseus nær sínum syni, og aðrir herrar umhverfis í kríng og so beggja þeirra menn. Var þá tafl fram borið, sem keisarinn bezt átti, og lýsti af því, var það af skærasta gulli gjört, og með dýrmætum gimsteinum sett. Lèku þeir nú sem hvorn lysti, og gekk það leingi dags, að hvorugur vann á öðrum, en so voru þeir hraðir að leika, að hvorugur mátti sína hönd hvíla. Allir sáu á leik þeirra, vizku og listir. Nú gekk einn hertogans maður að borðinu, og leit á taflið, sá hèt Villifer, og mælti snúðuglega til kóngssonar: so lízt mèr, Sálus kóngsson, sem minn herra sè hraðari til leika, en þú, og mun ei leingi, áður þig brestur við hann bæði kænsku og kunnáttu, því eg sè það strax á þínum leikum. En sem kóngsson heyrði þvílík smánaryrði riddarans, varð hann reiður mjög; var það líkast sem bál brennandi lèki honum í brjósti.

Lèk hann nú meira af kappi en forsjá; kom so, að kóngsson fèkk mát, og lofuðu allir menn, er til sáu, hertogann, og kváðu kóngsson púnga skyldi taflið, því hann væri í þessum leik yfirunninn. Tók nú kóngsson með reiði og þúngu geði að púnga taflið, og púngar taflið skjótlega, og sló síðan púngnum framan á munn hertoganum með stórri bræði og sneipulegum orðum, sem hann óður væri. Var þá við sjálft búið, að upphlaup mundi verða, herklæddust nú beggja þeirra menn, og hlupu til vopna sinna, og biðu so búnir. En hertoginn setti niður taflið aptur og mælti til kóngssonar vel og stillilega án reiði: ei kanntu kóngsson að sjá, hvernig háttað er þessum okkar fundi, að herra keisarinn hefur okkur sem öðrum hingað boðið með sæmd, æru og virðíngu, og hvergi til sparað okkur til ánægju og heiðurs. En þú geldur ekki annað þessu á móti, en gjörir veizluspjöll fyrir sjálfs hans augum, eins og allra herranna, og slæst eins og fól eða fantur, og mun sú skemmd og mínkun allvíða spyrjast. Nú samt fyrir þessi þín dreissugheit og drambsemi dignar ei mitt hjarta, allar þær lystir að reyna við þig, sem við numið höfum. Kóngsson mælti og kvaðst þess reiðubúinn, tóku síðan höndum

saman, að þeir skyldu að morgni turniment þreyta. Síðan mælti Elíseus til Sálusar, sonar síns: stórilla hefur tiltekizt, að þú gjörðir smán í keisarans náveru og mínkun so ypparlegum mönnum, og mun þín fiflska og fólska víðar fara, en norðurlönd byggjast. En Sálus mælti reiðuglega: allt að einu skal eg til þrautar reyna við hertogann fyrir sól á morgun. Var nú síðan tekið til drykkju, og allan þann dag lystilega drukkið, sem hvor væri annars vin og bróðir.

5. Kapituli.

Nú sem dagaði, og menn vöknuðu, bjugggust þeir Sálus og hertoginn til útreiðar, heimti kóngsson hertýgi sín, og tók nú að herklæðast. Fór nú í brynju þá, sem fyr hafði borið Eneas í Trójuborg; hún var ferföld af stáli gjörð, hjálmurinn var og so sama smíði, hann bar hinn sterki Ajax, Grikkjahöfðíngi; tók nú kóngsson sverð sitt, það var vel beitt, þess egg var í eitri hert odds og hjalta í milli, og þar með gullrekið spjót. Öllum þótti kóngsson glæsilegur, so geislar stóðu lángt af honum, stè hann nú á valdan hest, og reið so fram á völlinn, og fylgdu kóngssyni 300 riddarar, og reið hann til vígvallar og beið þar búinn. Nú er það

um hertogann að tala, að hann hertýgjaði sig og settist á valinn hest, og reið so fram á völlinn, þar að sem kóngsson beið, og þókti öllum hann hermannlegur, og einginn vildi hann minni mann kalla en kóngsson. Nú setti hvor sinn hest á skeið mót öðrum, og héldu sínum spjótum til lags og riðu saman, og lagði hvor til annars með ærnu kappi, kom nú hvorugur öðrum af hesti, gekk það leingi. En kóngar allir og keisarinn stóðu á múrnum, sem allur almúgi, að horfa á leika þeirra og stóru atreið. Þetta gekk þar til þeirra hestar voru því nær sprúngnir af mæði, en ákefð þeirra var so stríð, að hvorugur gáði að sjer, þar til að báðir geingu aptur af hestunum, og komu standandi niður. Geingu þeir nú saman og brugðu sínum sverðum með stórri bræði, og hjuggu so títt, að ekki mátti auga á festa, og kom skjöldur mót hverju þeirra höggi, þar til þeir tóku mjög að mæðast og særast; dugði nú ei hjálmur nè brynja meir en brunnið strá, og þóttist nú einginn sjá, hvor sigra mundi; stóð þessi aðgángur, þar til þá mæddi blóðrás. Kom so um síðir, að þeir stóðu á knjánum og börðust svo með mæði, þar til allur þeirra þróttur og þrek var burtu og duttu um síðir til jarðar niður. Öllum þókti

það til nauða horfast, sem sáu. Gánga nú til beggja þeirra menn og bera þá heim á skjöldum; var þeim nú laug og lækníng feingin, og bundin sár þeirra. En sem þeir máttu mæla, hèt hvor öðrum dauða. Vildi nú hver herra heim til sinna landa. Bað nú Elíseus kóngur keisarann að koma á með þeim sáttum, annars mundi það leiða til mikils fjandskapar innan lítils tíma. Hèt nú keisarinn þessu, og skildu so með blíðu; hèlt hver herra heim til sinna landa, einninn hèlt Villifer heim til Bár og flest lið hertogans, en hann varð eptir.

6. *Kapituli.*

Nú er að segja af þeim hertoganum og Sálusi, að skjótt tóku þeirra sár að gróa. Kom nú keisarinn að máli við þá hvern dag, og vildi sættum á koma milli þeirra, en hvorugur þeirra vildi því játa. En þó kom svo um síðir, að þeir settu keisaranum sjálfdæmi, og kváðu svo standa skyldi, sem keisarinn útnefndi. En sem þeir voru algrónir, lèt keisarinn stefna fjölmennt þíng, og var þar margt manna, einninn Sálus og Nikanor. Keisarinn mælti: þar þið hafið þetta mál og deilu ykkar undir mig lagt, þá skuluð þið nú allt það halda, sem eg

fram segi, eða til tek í þessari minni gjörð. Það vita allir menn, sem á ykkar leika sáu, að þið eruð jafnir að öllum riddaraskap og hreystiverkum, og því skuluð þið jafnir kallast, og hvorugur öðrum peníngum bæta fyrir þær miklu ákomur, er hvor af öðrum feingið hefur. Og því skuluð þið nú hèðan af hvor öðrum tryggð sýna og gjörast fóstbræður; so skal hertoginn gefa Sálusi Pólisíönu, systur sína, og mun ykkar heiður og vegsemd upp þaðan aldrei bresta, og skal þessi friður standa, sem eg nú sagt hef. En allir herrar og landslýður, sem heyrði orð keisarans, gjörðu góðan róm að máli hans, og kváðu höfðinglega sagt. En sem Sálus og Nikanor heyrðu þetta, geingu þeir hvor til annars með stórri hæversku, og sættust heilum sáttum, og minntist hvor við annan með fögrum faðmlögum og auðmjúkum orðum, biðjandi hvor annan friðar á áðursögðum deilum og óvild, urðu allir menn fegnir þeirra sáttargjörðum. Gekk nú keisarinn í höllina; var nú drukkið samfleytt í 10 daga, og að þeim enduðum voru allir með gjöfum út leiddir. Hèlt nú allur lýður burt af Rómaborg, skildu þeir Sálus og Nikanor með miklum vinskap og blíðu við keisarann; var nú ásett, að brúðkaupið skyldi vera innan 6

mánaða að hausti komanda. Hèlt kóngsson heim í Líberdoníum, og sat nú heima hjá föður sínum, og þykir öllum hans ferð sæmileg orðið hafa. En Nikanor hèlt heim í Bár, og varð allur landslýður honum næsta fegin, allra helzt hans systir Pólisíana, og Villifer. Hertoginn mælti: nú er yður, systir, það í tíðindum að segja, að eg hef þèr burt heitið í þessari ferð þeim manni, sem lángt ber af mèr í öllum listum og íþróttum, nema ei þarf hann leingi til reiði að erta. Jómfrúin mælti: hafi hann bróður minn sárum sært og svívirt í orðum, eða fyrir það sætta leitað, skyldi hann aldrei mig eiga, ef eg sjálfráð væri. Hertoginn mælti: ekki gjöri eg keisarans orð ónýt, og mun það so standa hljóta, og fèll so tal þeirra að sinni. Liðu so fram tímar, að ekki bar til tíðinda.

7. *Kapituli.*

Þar er nú frá að segja, að hertoginn Nikanor sendir nú sína menn í ýmsar áttir að bjóða þángað öllum herramönnum í brúðkaup systur sinnar. Var nú liðfátt hjá hertoganum, liðu so fram tímar. Einn dag sem hertoginn sat við drykkju, lukust upp dyr hallarinnar, og gánga þar inn 12 menn í

bláum klæðum með olíukvisti í höndum; þessir menn geíngu fyrir hertogans borð, og kvöddu hann hefðarlega á serklenzka túngu, eptir heiðinna manna siðvana. Sá, sem fyrir þeim var, mælti til hertogans: tveir bræður eru komnir hèr við land utan af Serklandi, heitir annar Mattías, en annar Abel, merkilegir og stórauðugir af öllum veraldarinnar ríkdómi; þeir hafa undir sig lagt alla Austurálfu heimsins, sem er Asía og Eystrasalt, einninn nokkuð af Alexandría og Assyría, þar með allt Serkland, og þeir sitja nú í Akursborg, sem er höfuðstaður þess lands; allir menn eru við þá hræddir, og verða þeim að lúta. Vill Mattías biðja systur yðar sèr til handa, þar hennar frægð fer um heiminn allan, að eingin mey sè henni fríðari að öllum líkamans burðum og prýðilegri hegðan, og mun hennar heiður sem og þinn aukast, ef þetta ráð upp tekst. En ef honum verður synjað ráðsins, þá fer miður, og vil eg nú heyra þitt andsvar, sem eg má aptur skýra mínum herra. Hertoginn svarar, og leit til sendimanns: ekki hefur þessi málaleitan þeirra bræðra neinn framgáng, því mín systir er trúlofuð kóngssyni af landi Líberdoníum; því þó þeir bræður sèu so miklir, sem þèr segið, skulu þeir

annað mega raupa, er þeir burt hèðan fara, en eg gefi Mattías systur mína fyrir hræðslu sakir, sem eg blauður óg huglaus væri, og skulu þeir aunga von til þess eiga, að eg vilji mægdir auka við þá, og máttu þetta aptur segja þeim bræðrum. Sendimenn mæltu: þann kostinn tókstu, sem þèr er verri, því á morgun í þetta mund, muntu bundinn og fjötraður verða, þó þú látist nú mikill vera, þar þú situr í þinni höll. Annað þarft þú og þínir vesölu landsmenn en tóm orðin á móti þeim og þeirra miklu köppum; því þeir bræður eru hèr við land komnir með 500 skipa, og er mikill múgur manns á þeim, so varla veit tölu á, og lítill styrkur mun þèr verða að þeim veiku og dugnaðarlausu liddum, er þèr fylgja, ef þú dirfist að gefa þig við þeim óflýjandi her og liðsfjölda. Þar með er Mattías so mikill garpur, að þèr mun sjálfum ógna og ofbjóða, þar sem hann hefur aungan þann kappa fundið í allri Austurálfu heimsins, sem honum hefur þorað gegn að ríða, so er og Abel hans bróðir so grimmur, sem león. Einginn er so frækinn, að ei hopi á hæli fyrir honum og hans stóra sverði, þar einginn þorir nú um allan heiminn á móti honum rönd að reisa, því eru allir kóngar við þá hræddir, og er það mesta feigðar

fleipur og dæmalaus heimska, ef þú gefur þig í greipar þeirra. En sem hertoginn heyrði þetta, mælti hann: hafið litla þökk fyrir ykkar framburð, og skaltu vita, að þú skrafar ekki hug úr vorum mönnum, og mun eg verja land mitt, meðan eg má, sem og jómfrúna, vora systur, og skal Villifer búast skjótt til tjalda þeirra bræðra, og bera þeim minn boðskap, að þeir gefi mèr þann frest, so leingi eg læt saman kalla mitt lið, ef þeir vilja ekki níðingar heita, og dyggðalausir dreingir. Villifer mælti: lítt mun mèr sóma að synja yður þessarar ferðar í soddan nauðsýn, sem úr er að ráða. Sendimenn þeirra bræðra geingu út af hertogans höllu, og kvöddu aungan mann, og lèttu ei fyr en þeir komu til tjalda, og inntu þeim bræðrum öll orð hertogans.

8. Kapituli.

Nú er að greina um Villifer, að hann hertýgjaði sig, og reið með 13 menn til búða Mattíasar. Þar sjá þeir mörg tjöld, þó var eitt, sem af bar, með skínandi guðvef. Geingu upp úr því 5 steingur með sínum knapp hver þeirra að ofan af kláru gulli, með miklum meistaradómi gjörðar og skínandi geislum; í þetta tjaldið geingur Villi-

fer og menn hans, og sáu það var alskipað af mönnum báðu megin að dyrum fram, en þeir bræður sátu í hásæti. Gekk Villifer fyrir þá, og kvaddi þá kurteislega, en þó með einurð og snilli, og mælti á þessa leið: Hertoginn Nikanor hefur oss híngað sent, og lætur þèr kunnugt gjöra, að hann vill fá so lángan frest af ykkur bræðrum, so hann fái sína menn samankallaða. Sè so, að þið viljið nokkra styrjöld eða stríð byrja, þækti mèr það líklegast, að þèr munuð með frægð og hreysti vinna vilja, slíkir menn sem þið eruð sagðir, en ei með vèlum eða kyndugskap, sem níðíngar eða þýbornir þrælar, sem aunga manndáð hafa, so að minn herra fái haldið sínum heiðri og sóma, þar til eigið orustu saman, hverjum sem auðnan skiptir þá sigrinum. Tóku þeir bræður að þrútna af reiði, og mælti Mattías síðan reiðuglega: orð eru mèr nú flutt frá herra þínum, hvers ei skal leingi óhefnt, og seg honum aptur orð mín, að strax á morgun, þá vígljóst er, skuli þeir velja um þúnga kosti, sem fæsta mun eptir lánga, þá skal úti allur friður með oss, og einúngis eldur og járn geisa af vorri hendi, þar þinn herra er í hel færður eða í vestu kvalir krepptur. Nú sem riddarinn þetta heyrði, gekk hann

burtu og menn hans, og reið heim sem skjótast, og innti hertoganum áður töluð orð öll þeirra bræðra. Lèt nú hertoginn senda um alla staði, að allir skyldu strax þángað halda, sem honum vildu lið veita, voru og þess allir fúsir, og kváðust með honum lifa og deyja vilja. Fèkk hann þó fátt manna, við slíkt ofurefli sem var að eiga. Nú var hark og háreysti þá nótt alla af hvorumtveggja og þeirra viðbúníngi; bjóst hver af megni. En strax er dagaði, reið hertoginn út af staðnúm með sína menn, og fylkti sínu liði, sem hentast þókti til framgaungu móti þeim bræðrum. Komu þeir og samstundis þángað með allan sinn mikla múg og margmenni, síga nú saman fylkíngar, var nú skothrið mikil um átta stundir heilar, flugu so þykkt spjót og örvar, að ei sást heiður himinn, sem og gaflok, valslaungur, axir og örvar; ekki skorti heldur bresti og brak, sköll og skræki, hark, háreysti, bumbuhljóð og lúðragáng með því hræðilegu hrópi, að öll jörðin skalf, sem á þræði lèki; tókst nú mannfall mikið af hvorumtveggja. Reið nú fram Antippus af liði þeirra bræðra, hann var greifi af Arabía mikill og sterkur; var hver til dauða kjörinn, sem ei hopaði á hæli fyrir honum og hans framreið, og drap

hann 50 manna á skömmum tíma af mönnum hertogans. Þetta gat að líta Villifer, og fer á móti honum, og hjó hver til annars, og hjó hver annars hest sundur í bógum, mátti nú sjá mörg högg og stór af hvorumtveggja; hjó nú Villifer á öxlina hægri á greifanum, so af fór höndin með síðunni og á lærið, og tók burtu fótinn fyrir ofan knè; datt þá greifinn dauður til jarðar. Hlífði nú Villifer aungum heiðingja, eptir það sló hann í hel tvo kappa aðra af þeim heiðnu, veitti hann nú allmikið lið sínum herra, dugði nú sem fyr allra bezt hans manna. Þetta sèr Manasses jarl, hann var af liði þeirra bræðra. Hann stýrði einum stað, sem Mundía heitir; hann var bæði stór og sterkur og hinn mesti kappi. Honum eirir illa fall greifans, og ríður fram í her hertogans og drepur hvern mann, sem hans sverð til náði. Nú reið móti honum einn greifi af hertogans liði, sem Lúcíus hèt, og hjó hvor til annars, og börðust þeir leingi, þar til Manasses jarl klauf greifann ofan að söðli; tóku nú og flestir að víkja frá, var öll fylkíngin rofin í þann arminn og búið til flótta. Þetta sèr hertoginn Nikanor, hvað Manasses hefur að starfa, þar hann klýfur menn hans í strá, ríður því að honum, og

leggur hvor til annars; mátti þar sjá mörg högg og stór. Lauk so, að Manasses jarl fèll dauður til jarðar. Sèr hertoginn, að lið hans er flest fallið, en þeir heiðnu bræður og þeirra mikla lið gekk nú so ótt og ógurlega fram, að eingin von var lífs nè friðar, því býður hertoginn öllum sínum mönnum að ríða í staðinn sem snarast, og var ei eptir af hans liði meira en 1000 manna, og flestir sárir. Riðu nú í borgina og var öllum hliðum aptur læst. Lauk so þessu stríði, Lètu þeir bræður, Mattías og Abel, setja sín landtjöld allt í kríngum múrana á staðnum Bár, nema til norðurs, því þeir vissu, þar voru eingin port, so út mætti komast. Drukku þeir nú allir glatt á nótt fram, og hètu nú staðinn niður að brjóta, og hertogann í hel að færa.

9. *Kapituli.*

Nú lèt hertoginn Nikanor saman kalla alla menn innan staðar, og bað sèr ráð gefa, hvað þeim þækti tækilegast úr svoddan nauðum að ráða. Allir kváðu, hann mundi helzt sjá staðnum gagn. Hertoginn mælti: eg vil senda sem fljótast í land Líberdoníum á fund Sálusar kóngssonar, og mun hann oss skjótt að liði verða, því hann er

kappi mikill, og mun híngað stefna með mikinn mannfjölda. En aðrir skyldu ríða í Rómaborg, og hitta keisarann; hann mun líka híngað stefna. En eg vil verja staðinn og jómfrúna sem mitt eigið líf, so leingi þessi liðsafli ei kemur, en múr staðarins er ramlega gjörður; skulum við verjast, so leingi sem kostur er. Villifer mælti: eg er reiðubúinn í þessa ferð, kóngsson að hitta, en þó grunar mig, þó eg skilji so við yður, að þeir bræður muni staðinn að velli brjóta, því yður munu þeir ekkert íllt spara, sem í þeirra valdi er úti að láta, og er þá illa skipt, ef þèr verðið handteknir og fjötraðir, og jómfrúin gripin í burt. Því er ráð mitt, að þèr flýið burtu með systur yðar og alla menn, sem innan staðar eru, þar úr so vöndu er að ráða, því komist þú í höndur þeim bræðrum, mun margur saklaus gjalda, og vil eg heldur falla dauður til jarðar, en á burt ríða. Allir lofuðu ráð riddarans, sem á heyrðu. Hertoginn mælti: ódreingilegt er og mun þykja, að eg flýi mína ætt og óðul, sem einn blauður hèri, og mun so standa verða, sem nú hef eg fram sagt. Sáu nú allir, að ei mundi annað duga, en láta hertogans orð standa. Bjóst nú Villifer, sem hann mátti fljótast. En 12 menn sendi her-

toginn á fund keisarans, og voru strax um nóttina til búnir, og sigu so menn og hestar í körfu niður fyrir múrinn, og ríða nú sína leið daga og nætur, so þeirra hestar þornuðu aldrei af svita. En hertoginn bjóst til varnar með þá menn, sem með honum voru innan staðarins. Nú er að segja af þeim bræðrum, að strax að morgni, þá þeir vakna, herklæðast þeir og allur sá mikli múgur, sem þeim fylgdi, og sjá nú öll staðarins port læst, gjöra þeir nú ráð sín, og tala margt um staðinn, hversu hann sè rammgjör. Gekk nú Mattías að múrnum, og hugði að honum vandlega, og sá hann, að límið var fornt og brostið mjög við jörðina, því skipaði hann án dvalar til að búa, það hann vissi að múrnum mátti granda. Hann lèt nú hlaða stórvirki og jafnan skans, og leggja á þau sömu stórvirki: ása, valslaungur og skotvopn. Þetta var gjört í tvo daga í samt, þann þriðja dag, sem lítt var ljóst, geingu þeir bræður með öllu liði sínu að borginni, og lètu nú þessar vígvèlar á staðinn drífa með so stórum ákafa, að allt tók undir með so stórum brestum og vopnagný, að aungum var þar blauðum vært. Vakna staðarins menn við þetta, og klæðast, og bjuggust til varnar. Sjá þeir nú ei auðan

himin fyrir örvum og gaflokum, kesjum, spjótum, sverðum og stórtrjám og ásum, með geisilegu vopnabraki og hávaða, ópi og eggjan, so allt þókti úr lagi gánga. Geingu þeir bræður og þeirra menn með ákefð á staðinn í heilar þrjár stundir, þar til stór skörð fèllu úr múrnum, og hverjum var hægt þar inn að gánga; þeysti nú allur herinn inn í staðinn, og drápu hvern, er þeir náðu. Varð nú lítil viðtaka fyrir staðarins-mönnum þeim óflýjandi her að mæta, því fèll hver um þveran annan af hertogans mönnum, so einginn stóð nú lífs eptir. Varð nú hertoginn handtekinn og í fjötur færður, síðan öllum klæðum flettur og í dróma streingdur. Kváðu þeir bræður honum allan annan dauða of góðan, en hann væri í dýflissu kastaður og til dauða þar streingdur. Var hann nú látinn að einni andstyggilegri gryfju, þar sakamenn var vant inn að láta, hver eð full var með dauðra manna bein og óhreinindi. Þar var hertoganum niður steypt á höfuðið. Tóku þeir bræður nú borgina og staðinn. Var jómfrú Pólisíana komin á þeirra vald, hefur hún nú meiri sorg, en frá megi segja. Lètu þeir bræður hreinsa staðinn allan af þeim dauðu, og drukku fagnaðaröl. Var nú allur múrinn uppbyggður,

og sterklega gjörður, so hann mátti hvorki maður nè tröll vinna, og so hár, að ei mátti yfir hann komast nema fuglinn fljúgandi. En sem þetta allt var gjört, tóku þeir allt gull og silfur staðarins og góð klæði, sem hertoginn átti, og lètu til skipa bera. Skildu nú eptir einn greifa, sem Valeríanus hèt lands að gæta; hann var mikill og sterkur og grimmasti víkíngur, og dristugri, en frá megi segja, og síbúinn við stríði, sem ólmur hundur; hann var af Mesopotamía. Hjá þessum greifa skildu þeir eptir mörg þúsund manna; var nú allur landslýður undir þá skattskyldur með þúngum þýngslum. Stigu þeir bræður á skip með meginher sinn, og tóku jómfrúna með sèr, hèldu so burt af Bár, lètu í haf og getur ekki ferða þeirra, fyr en þeir koma heim í Serkland. Geingu þeir bræður í staðinn, og settust nú um kyrt, og var búizt við brúðkaupi, og boðið til mörgum höfðíngjum víða um heiminn. Vildi nú Mattías láta þessa veizlu verða höfðínglega og mikið við hafa.

10. Kapituli.

Víkjum nú þar til, sem riddarinn Villifer ríður sína leið, og lèttir ei, fyr en hann kemur í land Líberdoníum, og hittir Sálus

kóngsson, og kveður hann kurteislega. Kóngsson tekur vel kveðju hans, og segir hann velkominn, og frèttir, hversu hertoganum líður, og sinni festarmey. En hinn svarar aungu, og tók hertogans brèf og fèkk kóngssyni í hendur. Sálus las brèfið, og lèt nú síga brýrnar. Varð hann ýmist rauður, sem blóð, eða fölur, sem nár, og mælti síðan af þjósti og reiði: mikil undur eru oss til handa komin, so aldrei heyrði eg þvílík, ef so til geingur, sem á vill horfast, og hertogans brèf hermir. Nú greindi Villifer annað brèf um aðsókn og herferð þeirra bræðra. Sálus mælti: ekki mun duga að syrgja, sem börn eða konur, og skal nú allur lýður, sem við stjórna eigum, híngað kominn fyrir hina sjöundu nótt, ríkir og snauðir, sem herfærir eru, og skildi kunna að valda, í þessa herför; en hver sem ekki vill koma, sem honum er ásett, hann skal gálgann gista, og þær háðuglegustu kvalir hreppa. Var nú herör uppskorin með streingilegum brèfum og boðskap til allra landa og lýða, sem næstir voru, þorði einginn móti að mæla, heldur bjóst hver sem kunni. Dreif nú að múgur og margmenni, sem var að tölu þrjátíu þúsund manna, auk þræla og þjónustusveina. Þessum öllum her hèlt kóngsson

út í Bár. Nú er að greina um sendimenn þá, er vèr fyr um gátum, að þeir fundu keisarann, og lètu af hendi brèfin. Sem keisarinn hafði lesið brèfin, gjörði hann til einn greifa, er hèt Díonicíus, og með honum 15 þúsund manna, vaskra dreingja. Reisti þessi allur her af Rómaríki út í Bár, og komu allir á einni stundu, og kóngsson, og urðu blíðar kveðjur með þeim, og settu sínar herbúðir, og drukku lángt fram á nótt; geingu síðan til náða. En að morgni, sem dagaði, var kóngsson snemma á fótum og allir hans menn, og bjóst nú til orustu. Nú gat Valeríanus þetta að líta, að hers ógrynni er komið fyrir staðinn, og kom nú grimm heiptarreiði í hjarta hans, og skipaði öllum staðarins mönnum að herklæðast, og reið so út af staðnum með fylktu liði fram á völlinn. Sigu nú saman fylkíngar, tókst nú brátt hið mesta mannfall af hvorumtveggja. Reið nú Sálus kóngsson fram í miðjan her, og hjó margan mann til bana, ruddi hann nú rúma götu fram að merkjum, sem hann ær og óður væri. Þetta sèr Valeríanus, hvað hann gjörir, verður hann nú æfareiður, so allir hugðu honum ekki sjálfrátt vera. Ríður hann fram í miðjan her þeirra rómversku með megnum hljóðum, og eggjaði sína menn

til framgaungu, og bað þá duga sem dreingilegast, so Mattías mætti spyrja, að hann hefði þar eptir skilið menn, en ekki fýlur eða huglausar liddur, og kvað þá rómversku það sjá og sanna mega, áður endir væri á þeirra samfundum, að einhver skyldi um sárt binda. Hefur hann nú í hverju höggi 10 eða 12 menn. Fèll nú hver um þveran annan, so allan völlin huldu dauðra manna búkar. En Serkjaherinn æddi fram við eggjun Valeríanusar sem húngruð león. Rífur nú Valeríanus tíu sinnum fylkínguna um þvert og endilángt, so aungum gilti sín vopn móti að bera, og var nú búið við flótta. Nú sèr Díonicíus, keisarans greifi, þetta, og ríður nú honum í móti, og so hvor í móti öðrum, og lagði hvor til annars með stórri reiði; kom skjöldur í móti höggi, gekk þetta leingi. Nú tók Valeríanus að ólmast, og hjó báðum höndum til greifans, og kom höggið á hjálminn, og klauf allan búkinn niður að söðli. Fèll Díonicíus dauður niður. Brast nú flótti í lið þeirra rómversku. Nú setur Valeríanus sinn hest á skeið í fylkíng kóngssonar og höggur niður menn á báðar hendur, so hærra bar valköstinn en hestinn, sem hann reið, og hjó hann nú niður á stuttum tíma hundrað og sjötíu manna kóngs-

sonar, og lá við, að bresta flótta í liðinu. Þetta sèr Sálus kóngsson, og ríður því í móti honum og lagði til hans. Valeríanus hjó í sundur spjótskapt kóngssonar, brá nú hvor sínu sverði. Hjó Valeríanus hest kóngssonar í bógum. Hljóp þá Sálus úr söðlinum, og kom standandi niður. Hjó nú Valeríanus annað högg í hjálminn, so sá sterki adamas, sem var í miðjum hjálminum var búinn að hrökkva burt, og var það so mikið högg, að Sálusi var við óviti búið og fèll blóð úr nösum hans og munni, og þykist hann aldrei þvílíkt högg feingið hafa. En hjálmurinn var so góður, að hann særðist ekki. Nú höggur Valeríanus það þriðja högg með grimmdarreiði, og ætlar, að honum skuli nú að fullu ríða. En sem kóngsson sèr þetta, hleypur hann undir höggið, og grípur til Valeríanusar með grimmdarsvip og rykkir honum úr söðli til jarðar niður undir sig, og snaraði honum úr hálsliðunum, og lá nú Valeríanus þar dauður, og lofuðu allir hreysti kóngssonar, og undruðust flestir það þrekvirki, og urðu allir glaðir, að sá óvinur var af dögum ráðinn. En sem borgarmenn sáu, að Valeríanus var dauður, kom í þá ótti og hræðsla, og flúðu, hvort sem horfði, sumir í borgina, en sumir á eyðifjöll og skóga.

Ráku nú sumir flóttann allt að staðarins porti, og drápu hvern, sem náðu. Hvarf kóngsson þá aptur til sinna tjalda, og hans menn, og tóku nú að drekka, með því að dagur var nú að kvöldi kominn; gánga síðan til náða, og sváfu af um nóttina.

11. Kapituli.

Að morgni, sem dagaði, var kóngsson snemma á fótum og allt hans lið; hann mælti til sinna manna: nú skulum við gánga í borg og fánga þá leiðu þræla, sem staðinn hafa að halda, so þeir fái sín makleg laun af oss og verðkaup gjörða sinna, einninn vita, hvort hertoginn má lífi halda. Var nú þetta skjótt gjört, gekk nú kóngsson í staðinn með öllu liði sínu. Buðu borgarmenn upp staðinn á vald kóngssonar, höfðu þeir hertogann uppdregið, og lá hann nú þar nær, sem dýflissan var, nær því dauður, því hann hafði mánuð fullan þar inni verið, og stóðu þeir þar yfir honum, sem dýflissuna vakta áttu. Nú sèr kóngsson hertogann, og geingur þángað, sem hann liggur, og hjó af honum fjöturinn, og tók hann í fáng sèr, og bauð honum til hallar að berast og leita náða, en þá, sem hèldu vörð um hertogann, lèt hann alla kvika flá, og

suma heingja, so ekki stóð neinn lífs eptir af þeim heiðnu í öllu hertogans ríki. Nú tók hertoginn skjótt að hressast. Sat kóngsson yfir honum, þar til hann var heill orðinn. Bjó þeim það helzt í geði, að jómfrúin var burt tekin. Lètu þeir nú þíng stefna, og kvöddu sèr hljóðs, hvað til ráða skyldi taka. Sálus mælti: vèr skulum skjótt gjöra vor ráð, og ná aptur jómfrúnni og spara þar hvorki til lönd nè lausa aura, gull nè silfur, skip nè stríðsmenn, eld nè járn, og er það vort fyrsta ráð, að draga saman úr allri Norður og Austurálfu heimsins so mikinn her, sem við mest kunnum saman að koma. Skal herboð gánga um land Líberdoníum, einninn Saxland, Frakkland, Fenedíabotna, Sikiley og Pólen, so og um öll hèruð austur að Njörfasundum. En Villifer skal keisarans vitja, og mun þaðan mikill liðsfjöldi koma. Skulum vèr öllum þessum her halda út í Serkland, og eyða með odd og egg, eldi og brennisteini allt það land, og fá hvort heldur falla með frægð, eða vinna með sigri og góðum dreingskap. Mörgum þókti nú vera um stóra kosti að velja, og var sá margur, að setti í þögn. Endaði so kóngsson tal sitt. En hertoginn þakkaði Sálusi orð sín, og kvað vel og

dreingilega mælt. En þó hlýt eg að segja yður, hvað mèr þækti ráðlegast, því skuli so standa, sem þèr mælt hafið, þá þurfum vèr lángan frest hèr þessum öllum úr ýmsum áttum saman að koma, og er minn grunur, að systir mín verði fyr Mattías gipt, en vèr komum þessu öllu af stað, og er það hin mesta óhamíngja og skömm, ef hún giptist einum heiðnum hundi. Og sè so, að þèr girnist mína fylgd, sem skyldugt er, vil eg annað ráð út gefa, sem er, að við skulum eitt skip út búa með nægð víns og vista, einninn gull og góð klæði, með 30 menn, og skulum so út í heim sigla. Mun þá eitthvað til ráða verða, er þar kemur. Kóngsson mælti: ei má eg sjá, að þetta megi standast, en þó mun yðar forsjá mikið um bæta, og skal nú so standa, sem þèr mælið, og var nú þetta ráð staðfest; en Villifer skyldi eptir verða lands að gæta. Lètu þeir nú ferma skip eitt af víni og vistum, gulli og gripum, stigu nú á skip með 30 menn, og lètu í haf, þá leiði gaf. Þraut þá aldrei óskabyr, þar til þeir sáu Akursborg, komu nú við land síð um kvöld við björg nokkur, og lögðu þar undir, so skógur huldi skip þeirra. Geingu þeir hertoginn og Sálus á land upp, og sögðu mönnum sínum, hversu

þeir skyldu sèr haga, á meðan þeir í burtu væri; gekk sinn sveinn með hvorum þeirra. Tóku þeir nú ráð sín saman heimuglega, spyrja þeir af landsmönnum, að þetta kvöld væri til brúðkaups búizt, og kominn óteljanlegur lýður af öllum heiðnum löndum, sem til suðurs og austurs vissu, með kónga hertoga, greifa og jarla og margt annað stórmenni. En so mikill liðsfjöldi var kominn til höfuðborgarinnar, að ei var rúm að gánga úti eða inni, þar með var og so mikill glaumur og gleði með allra handa saung og hljóðfæraslætti, að höllin þókti þjóta og skjálfa, og margskonar sætum saungum. Voru nú allir herrar í sæti komnir hjá þeim bræðrum, Mattías og Abel, einninn brúðurin á bekk sett, og öll höllin alsett, sem þraungvast mátti allt að dyrum, en spilmenn og saungvararnir um gólfið; allt var þar með so miklum prís og prýði af gulli og gimsteinum og skínandi sparlökum, dúkum og kerum, að ljóma þókti og lýsa, so einginn sá þar neinn skugga, en allur drykkur þókti, sem ilman í væri. En þraung og þys fólksins var so mikill, að einginn fèkk rúm, því hver vildi sem fremst standa.

12. *Kapituli.*

Nú koma tveir menn inn í höllina, hverja einginn þekkti, þeir voru miklir vexti, álitsvænir og vasklegir að burðum, mjög vel og heiðarlega klæddir, hafandi leikara búníng, og fylgdi sinn smásveinn hvorum þeirra, og báru plöggin. Flykktist fólkið að því meira til að sjá þessa ókenndu menn, og undruðust þeirra prýðilega búníng. Þessir töluðu snjöllu máli, og mæltu á þessa leið: Óðinn, Astarot og Appolló og allir vorir guðir styrki og signi ykkur báða bræður með öllu ríki, ráði og regímenti, samt alla herra hèr samankomna. Þessir menn töluðu serkjatúngu. En sem þeir bræður heyrðu þetta, mælti Abel: hverjir eru þessir menn, sem okkur heimsækja, eða hver eru ykkar nöfn, eða hvaðan úr löndum eruð þið? Nú mælti annar þeirra manna: Antoníus er mitt nafn, en sá mèr næstur stendur, heitir Prímacus, og er minn bróðir, erum við undan sólarbruna og höfum þjónað ýmsum höfðingjum um Suðurálfu heims, og einnig flesta höfðíngja heimsókt, og heyrðum við mikið sagt af þeirri frægð og herlegheitum ykkar bræðra, sem nú fer og flýgur um allan heiminn, og því fýsti okkur að sjá þetta hóf og mann-

fjölda, höfðíngskap og herradæmi, og þá miklu rausn og prýði, og sýnist okkur ekki ofsagt vera af þessu. Abel mælti: kunnið þið nokkuð í fréttum að segja norðan yfir hafið? En komumenn kváðust ekkert kunna að segja úr þeim parti heimsins. Abel kvað þó fýsilegt að vita, hvernig þar til gángi. Antonius mælti; ef ykkur bræðrum so vel líkar, bjóðum við ykkur okkar þjónustu í þessu hófi, kann eg sýna alla leika og listir, en Prímacus, bróðir minn, kann öll hljóðfæri vel að stilla, sem hann sèr, og höfum við það gjört hjá ýmsum höfðíngjum heimsins, og megið þið bræður segja okkur annaðhvort, og viljum við ykkur bræðrum þessa lotníngu og list sýna. En ekki hirðum við um ykkar festarmey eða aðra almúgamenn. Viljið þèr ekki að þessu gánga, þá skulum við báðir á burtu sem fyrst. En sem þeir bræður heyrðu það, mæltu þeir báðir samt, þèr skuluð oss báðir velkomnir í nafni goðanna, og skulu nú allir eptir ykkar vilja gjöra. Einnig fyrir það mikla ómak, er þið gjörðuð ykkur híngað af fjarlægum löndum, skuluð þið nóglega umbun taka, og kjósið nú þau laun, er hafa viljið. Allt gekk nú í kjör, er við feingum soddan menn, því á þeim lá oss mest, er soddan list kunna

að gjöra, sem þið hafið kunnað að gjöra. Þá mælti Antoníus: það á skil eg, að hèr komi ei aðrir leikarar en við, so þeir hindri hvorki nè glepji okkar list. Þeir bræður kváðu so vera skyldi. Skikkaði Mattías, að Antoníus skyldi sèr sjálfum þjóna, en Prímacus sinni festarmey. Nú var frú Pólisíana so hrygg og sorgandi, að hún leit aldrei upp, og aldrei þornuðu hennar brár af sárum harmi. Drukku þeir nú fast þann dag allan, so margir svæfðust af áfeingum drykk og ofsahita. Leið sá dagurinn til kvölds. Nú tóku komumenn að sýna listir sínar, og slógu öll hljóðfæri, sem menn sèð höfðu, so öllum þókti undur, so undirtóku allir turnar, en gall so hátt í múrnum, sem hundrað menn hefðu leikið. Þá tóku þeir bræður til máls og sögðu: aldrei koma hèr þvílíkir leikarar, sem soddan listir bera sem þessir, og mun þeim og alls konar vizka lèð. Nú leiðir Prímacus frú Pólisíana til sængur með stórri kurteisi og virðingu í loptsal, sem hún hvíla skyldi, og lystilegastan mátti í staðnum finna, og leggst hún þar niður, en allur lýður gekk burtu. Nú vill Mattías til sængur gánga. Þá mælti hann: Antoníus skal mèr til sængur þjóna, því einginn kann so fagurlega að skemmta, sem

hann, þar sem hann vantar hvorki kurteisi eða neinn hefðarhátt við hvern mann, og skal þar ei neitt til spara, það sem numið hefur. Nú geingur Mattías til sængur, en Antoníus dró af honum klæðin, og bauð nú sækja sèr eina vínskál. Tók nú Antoníus eina skál af skæru gulli, og gaf honum að drekka, hafði Antoníus það sjálfur tilbúið. En sem Mattías hafði það drukkið, brá honum so við, að hann sofnaði skjótt og vaknaði aldrei alla nóttina, og voru allir menn á burt geingnir. Nú tók Sálus frú Pólisíana burt úr sænginni, og varð hún glaðari en frá megi segja, og fagnar nú sínum bróður og festarmanni með stórri blíðu. Sálus mælti til hertogans: það er minn vilji, að þú minnist þeirrar háðúngar, sem þèr gjörð var í Bár, og gjör Mattías að ná, hve nær sem Abel hefnir. Hertoginn mælti: mælið ei soddan skemmd, að raska vorum heiðri. Vil eg heldur dauður liggja, en myrða hann hèr í sænginni. Sálus mælti: ráði þèr þá, so ei miður fari. Geingu þeir so úr húsinu í skjótri svipan; Sálus bar sína festarmey og lèttu ekki fyr, en þeir fundu menn sína og skip. Höfðu þeir allt til reiðu, sem tilsett var, stigu so á skip, drógu upp segl og hèldu í haf, og þraut aldrei óskaleiði, þar-

til þeir komu heim í Bár; varð landslýður þeim harla feginn. Settust nú um kyrt, og drukku fagnaðaröl með stórri gleði.

13. Kapituli.

Eptir það hèldu þeir hertoginn og Sálus með öllu liði sínu austur í Rómaborg. Frú Pólisíana var með þeim, og margar aðrar fríðar meyjar og jómfrúr af Bár; en settu einn hertoga yfir landið. Getur ekki um ferðir þeirra, fyr en þeir komu til Rómaborgar, og hittu keisarann; tók hann við þeim harla vel og blíðlega. Inntu þeir allt af sínum ferðum, og þókti öllum vel hafa úr ráðizt. Var nú búizt við brúðkaupi og boðið furstum og greifum og mörgu stórmenni úr ýmsum löndum; kom nú saman ótölulegur lýður: þar kom Eliseus kóngur af Liberdonium með sínum herrum, einninn Vespasíanus af Rússía. Var nú virðugleg veizla haldin með alls konar dýrðlegum saungum. Var Sálus til kirkju leiddur og frú Pólisíana; var nú erkibiskup tilsettur þau saman að vígja, og var nú allt við haft. Hlýddu nú allir höfðíngjar tíðum, en að endaðri messu, gekk öll hirð og höfðíngja lýður í höll keisarans. Hann settist í sitt hásæti, hvert allt var með dýra gulli og fílabeinum prýtt.

Eliseus kóngur sat næstur keisaranum og Sálus son hans, og síðan aðrir höfðíngjar. En á aðra hönd sat drottníng keisarans og Pólisíana, og so aðrar jómfrúr útí frá. Var nú höllin prýdd og tjölduð með guðvefjartjöldum og hvítum farfa og skínandi rósunn; var síðan drukkið lystilega. Stóð nú hertoginn Nikanor fyrir keisarans borði og Villifer, var nú prýðilega veitt, mátti nú hver vera sjálfráður, en allir feingu það hugurinn æskja kunni; voru allir með kærleika, sem hver væri annars bróðir. Nú sem kvölda tók, vill Sálus til sængur gánga. Voru þessi hjón leidd í eina veglega sæng, tók nú hertoginn lykilinn, sem að loptinu gekk og læsti því sjálfur aptur, og bauð nú að tvö hundruð menn skyldu halda vörð um nóttina. Geingu allir herrar til náða, en strax sem ljós dagur var kominn, gekk hertoginn í lopt það, sem hjónin sváfu í, og voru þau bæði blíðleg og kát. Var nú brúðkaupið drukkið með alls konar vellystíngum, dansleikum og hljóðfærasaung; gekk brúðkaupið vel út með soddan gleði, sem nú var frá sagt með meiri hefðarhátt, en frá má segja. Vildi nú hver þeirra heim halda, sem þángað voru boðnir. En keisarinn bað þá dveljast leingur, og hèlt nú ráð-

stefnu með þeim mágum og öllum öðrum herrum, og kvað til standa, að þeir heiðnu bræður mundu þángað vitja með óflýjandi her, og mun oss það helzt sóma að verja vor lönd og óðul, og skulum vèr híngað öllum herrum stefnu bjóða, og biðja þá alla styrktar og liðveizlu, þar sá heiðni lýður mun oss þúngur í taumi verða. Lauk so keisarinn sínu máli, að öllum þókti þetta ráð helzt tiltækilegast, og sleit so þessari málstefnu. Hèlt hertoginn út í Bár, og sókti þángað so mikið lið, sem hann gat mest feingið. Lèt hann so um allar áttir herboð gánga. Nú reið Sálus með sinni drottníng til Líberdoníum, og skyldi frú Pólisiana þar sitja, meðan stríðið stæði. Voru nú öllum herrum boð gjörð um allar álfur. Þeysti nú hver, sem það spurði til Rómaborgar, þeim frægu mágum lið að veita. Komu þeir báðir með mikið lið af Líberdoníum og Bár, einninn Elíseus kóngur með sínum herrum, kom og ærinn her af Fenedíen og Pólen og Trentudölum. Einninn greifi Lafrans af Lífenió, einninn Vespasíanus kóngur, og Lúcíus greifi; þeir voru mestu kappar. Þar kom og mikill her af Saxlandi og Finnmörk og Sikiley, Kúrlandi og Köldusvíþjóð, Elfunni og Hálogalandi, af Frakklandi og

Spáni, af Gaskonía og Grikklandi, hinn sterki Landres og hertoginn Maxemíanus, hans fóstbróðir, með tólf þúsund manna. Þókti einginn á norðurlöndum þessum jafn, sem heiðnir feingu að sanna. Kom nú allur þessi her til Rómaborgar, so varla fèkkst rúm innan staðar; en keisarinn sagði þá alla vel komna, og veitti öllum sæmilega, sem hver vildi æskja, so að hundrað þúsund hermanna voru á hans kosti í hálfan mánuð, og höfðu nú sterk varðhöld á sèr.

14. Kapítuli.

Nú víkur sögunni þar til, sem fyr var frá horfið, að Mattías vaknar að morgni, og þreif til sinnar brúðar, sem þeir mágar höfðu þar eptir skilið, sem var, líkneskja gjörð af leiri, eins og jómfrúin var; hún var hulin silki kyrtli ofan að knè, þessi hafði ekki sig hrært um nóttina og aunga hýru af sèr gefið, og aunga blíðu sýnt. Nú fann Mattías, að brúðurin var hörð, sem trè, og köld, sem steinn, og hulin með silki, og stirð í liðunum, og óþæg í því, sem honum þókti mestu varða. Greip nú Mattías til hennar, og hrærðist hún varla. Reis nú Mattías upp og sèr, hvað um er að vera. Skaut hann nú brúðinni á gólf niður, so hún brotnaði í smá

mola. Nú sèr Mattías opið húsið, og því klæðist hann skjótt og kallar ákaflega, og þykist nú kominn í hin mestu brögð. Þusti nú allur lýður á fætur; var nú Abel til sagt, hittust þeir bræður og tóku ráð sín í milli og eru nú leikarnir á burt farnir, og var þeirra leitað nærri og fjarri um fold og fjöru, fjöll og skóga, og fundust hvergi. Nú mælti Mattías: það var einn óhappa-drykkur, sem eg drakk, og dæmalaus sneipuleikur, sem hinn klóki og slóttugi Antoníus gaf mèr, að vèr skyldum einskis gá. Kom þeim bræðrum saman að senda austur í Bár og vita, hvernig þar til geingi. Varð það nú brátt staðfest, að þeir gjörðu út eitt skip með mönnum, hverjir spyrja skyldu um þá menn, sem þá gabbað hefði, og jómfrúna burt tekið. Vannst þeim vel ferðin fram og aptur. Greindu þeir þeim bræðrum allt, sem þeir höfðu fregnað, og um fall Valeríanusar og allra þeirra manna, einninn að Sálus og hertoginn hefðu jómfrúnni frá þeim náð, og brúðkaupið úti og endað. Þóktu þeim mikil þessi tíðindi og íllt að frètta; urðu þeir bræður reiðir mjög og allra helzt Abel, því eínginn hugði honum sjálfrátt vera, og heita hertogann lifi að ræna og jómfrúnni að [illegible]. Lètu þeir herör uppskera um öll kríngum-

liggjandi lönd, og saman kalla kónga, greifa, hertoga og jarla í þessa herför, og stefndu þeim öllum tilsettan dag til höfuðborgarinnar, Akursborg. Var það so mikill fjöldi, að ei varð tölu á komið; þar var kóngur af Tarsa, Demetríus að nafni; hann var mesti garpur, einninn kóngurinn Úrías sterki af Sýrlandi; hann var rammur að afli og stór sem risi, á hann bitu eingin járn, nema hans eigið sverð. Þar kom líka Nikotolemus hinn sterki, kóngur af Mesopotamía; hann var í öllum sóknum sem grimmasta león, eða óargadýr. Þar kom og Saragus jarl af Arabía, hann var stórríkur og voldugur um allan riddaraskap og mikilmennsku; og þó vèr nefnum þessa, mátti miklu fleiri finna stórmikla kappa í þeim mikla múg, sem þar var kominn. Voru so mörg skip tilbúin, sem þurfa þókti, en þeir bræður voru so grimmir og geistir, að einginn fèkk þá stöðvað. Stigu so á skip með allan sinn her, leystu úr festum, og hèldu so á haf, þegar byr gaf og sviptu ekki seglum, fyr en þeir komu í Bár á hertogans völlu, og spurðu af landslýð, að þeir mágar voru í Rómaborg, og kvað Mattías skyldi þángað halda öllum hernum, og brenna og bræla Rómaborg með öllum þeim, sem þar inni væru. Síðan halda

þeir undir Rómaríki, og þegar þeir sáu landið, skipar Mattías öllum til bardaga að búast, og lögðu sínum skipum á góða höfn undir stað þann, er Ecronaport kallast, þaðan voru þrjár mílur til Rómaborgar. Lètu þeir bræður allt sitt lið á land gánga með ofsagángi, og lögðu eld í þann stað, og brenndu hann til ösku með öllu, sem í honum var. Fara so með þessum grimmdargángi fram. Bauð nú Mattías aungum að þyrma; lètu nú þessir grimmu víkíngar eld og járn geisa, drápu alla, konur sem karla, og lètu börnin sprikla á spjótsoddum, brenndu bæði kirkjur og kennimenn, so allt varð til grunna að gánga, so ei sá annað en elds reyk og bruna. Lètu þeir þennan óargagáng fram geisa allt að Rómaborg, og vannst varla þar til pláz að vídd og slèttu, og vóru það mörg tjöld. Sváfu so um nóttina, en þegar dagaði, bjúggust þeir til orustu; býr Mattías sinn her og fylkti sjálfur liði sínu, sem öllum stóð ótti af fyrir fjölda sakir, hræddust allir þá vondu bræður.

15. Kapituli.

Nú er að segja um keisarann og þá mága, að þeir sjá tjöldin standa um allan völlinn, og fá hvergi auðan flöt fyrir fjölda

sakir. Lèt nú keisarinn blása öllu sínu liði til stríðs, herklæddu sig nú allir, og drógu sig út af staðnum á þann völl, sem her þeirra bræðra var fyrir. Fylktu þeir Sálus og Nikanor sínu liði á móti þeim bræðrum, og kom nú sterkur blástur um allan herinn með hræðilegu herópi og eggjan, að dvergmál kvað undir í hverjum hamri. Sigu nú saman fylkíngarnar, var nú fyrst skothríð með öllum þeim vopnum, sem til voru; það gekk lángan tíma, síðan var sverðum brugðið, og tóku hverjir á aðra að sækja með stórri bræði og ákefð, tóku menn að falla af hvorumtveggja, og með því að ei verður frá öllu sagt í einu, skal fyrst greina um þá menn, sem fremstir voru í keisarans her, sem var hertoginn Vespasíanus og riddarinn Villifer. Þessir hjúggu niður hesta og menn af þeim heiðnu, so einginn mátti rönd við reisa. Þetta sá hinn heiðni Nikotolemus, og hleypur fram í herinn, þar sem Vespasíanus var fyrir, og leggur til hans með spjóti gegnum skjöldinn og brynjuna og út um herðarnar, so hann fèll dauður niður. Nú sèr Villifer þetta, og ríður í móti þessum óvin, og leggur sínu spjóti til hans, so skjöldurinn klofnaði og fèkk kóngur mikið sár á síðuna. Kóngur hjó nú aptur til

Villifers, og slapp af skildinum og kom á söðulbogann, og tók höfuðið af hestinum. Hljóp Villifer úr söðlinum, og kom standandi niður, og hjó aptur til kóngs með báðum höndum og klauf hjálminn og manninn allt að söðli. Þetta sèr Demetríus af Tarsa, að Villifer hefur kónginn deyðt, grípur hann þá gaflok og skýtur að Villifer, og kom það í geisla hús hjálmsins og út um hnakkann. Fèll þar sá maður, sem öllum þókti skaði að vara, og leingi og trúlega hafði hertoganum þjónað. En Demetríus höggur nú hvern af öðrum, so einginn kann rönd við reisa. Hrökk fylkíngin á hæli aptur. Nú skal greina um kónginn Elíseum, þar hann berst, hann var hinn mesti kappi, en þá mjög á efra aldur kominn, hafði hann þá fellt 60 af þeim heiðnu, og kom þar að, sem Demetríus er að kvista niður kristna. Höggur nú hvor til annars, og gekk það leingi. Elíseus hjó til Demetríusar, og kom það í skjöldinn og klauf panzarann, brynjuna og kónginn að endilaungu og hestinn sundur í miðju. Þetta sèr hinn mikli Saragus jarl, hann var af Arabía, hvað hinn gamli karl aðhefst við hans menn, sem og líka kónginn, því greip hann eina eitraða ör, og skaut fyrir brjóst á kónginum, so út gekk um

herðarnar, og fèll kóngur dauður niður. En Saragus hjó menn til beggja handa, kom sá einginn, er ei missti fjör og frið, er honum mætti, og þorði einginn vopn á móti honum að bera, og öll hans herklæði þóktu ljóma, sem á gull sæi. Þetta sèr Maxemíanus hinn sterki af keisarans köppum, og ríður á móti honum. En sem þeir mættust, lagði hvor til annars sinni staung, so þær brotnuðu. Síðan brugðu þeir sínum sverðum, og sóktust í ákafa, so þeim lá við spreing, og báðir tóku að særast mjög; en so lauk, að Saragus jarl fèll dauður niður, allur sundurhögginn, og þókti þetta eitt hið mesta hreystiverk á norðurlöndum, unnið í þann tíma. Og því þókti Maxemíanus hinn mesti maður. Nú reið fram af heiðnu liði hinn sterki Úrías, og tók nú fólkið niður að kljúfa, og var hverjum vís dauði, sem hans sverð til náði, og af því fèkk minnstu skeinu, því það hafði þrjá vetur legið í ormabæli. Hrukku nú allir undan. Þetta lítur hertoginn Landres sterki, hann var son Húgons kóngs af Grikklandi, hann hafði aungan mann fundið, sem komst til jafns við hann. Þessi hleypti fram að Úrías, og hjó til hans, en ei beit á hann, heldur en í stein kæmi; skiptust þeir so leingi höggum við, þar til

Landres höggur báðum höndum til hans og af barð hjálmsins og rendi ofan með síðunni, so kóngur hraut úr söðlinum, og sverðið úr höndum hans. Greip nú Landres sverðið, og bar það alla æfi síðan. Úrías kom niður í djúpan leir, so hjálmurinn varð fastur. Nú komst Úrías á fætur, og náði sínum skildi, og bar fyrir sig, en Landres setti af honum höfuðið. Hjó hann nú hvern, sem hann til náði. Bar nú Landres báðar hendur blóðugar til axla. Látum Landres leika, sem hann lystir, en nú skal fleira greina.

16. Kapituli.

Nú er að greina af þeim bræðrum, Mattías og Abel, að þeir riðu fram í miðjan her þeirra rómversku, og hjuggu hvern að öðrum; reið Albert fram undan merkjum, og tók nú að kvista niður fólkið á tvær hendur, sem hann óður væri. Hann setti hestinn á skeið gegnum her þeirra rómversku, sem eitt soltið ljón eptir bráð; hans hestur var af Kaldealandi, hvern hann keypt hafði fyrir 30 merkur gulls, bleikur að lit, vanur til að bíta og slá menn til dauða, stóð af því kvikindi mikill ótti; spjót Abels var 13 álna lángt og þríspennt að digurð, og fram úr því fjöður 4 álna laung og fótar breið;

þókti öllum ólíklegt, að nokkur mennskur maður mundi henni frá jörðu koma; hans skjöldur var meðalmanns byrði, allur úr hörðu stáli með mörgum myndum og æfintýrum á ritað, og þókti af honum ljóma, so og hans hjálmur og brynja, gulli búið hans spjót og sverð. Reið nú Abel hinn sterki fram, og með sínu spjóti lagði hann þar til náði, og kastaði mönnum og hestum lánga leið, so að fætur hestanna stóðu í lopt upp. Sendi hann menn með hestum yfir hina af sínum spjótsoddi, fèkk þar af margur mein og bana. En aðra stund lagði hann með sinni staung til liðsins, og hafði aldrei færri en tólf í höggi, en stundum fjórtán. En sá illi meinvættur, er hann réið, giörði og hinn mesta mannskaða; því hann bæði beit og barði menn til dauda, einninn trað hann menn undir sèr, og hann hljóp jafnt á sínum framfótum, sem apturfótum, og harðara en á öllum fjórum, so allir tóku á hæli að hopa, heldur en áfram halda. En sem Abel leiddist fólkið niður að slá með staunginni, brá hann sínu stóra sverði, þókti af því lýsa, sem eldíng, máttu nú allir hræðast, því hann klauf steina og stál, sem blautan snjó, so aungum þókti nú lífs von en síður friðar; hjó hann í hverju

höggi 10 eða 12 menn til dauða, bar nú hærra valköstinn, en herðar hans. Þetta sèr Lúcíus greifi, og ríður í móti Abel, og leggur sínu spjóti í hans skjöld, en hann var so harður, að ei festi á honum, tók Abel að undrast dirfsku greifans, og mælti: dæmalaus er þín fávizka, og keyrir spjótið upp um faxið, og gegnum söðulbogann, og út um herðar greifans, og kastaði so af hendi hesti og manni yfir marga þá, sem næstir stóðu. Skífði nú Abel alla fylkínguna fram að merki og einninn þann, sem merkið bar. Tóku nú menn að flýja, því allt var rofið í þann arm fylkíngar, sem Abel fram reið. Þetta lýtur hertoginn Nikanor og hefur hann nú margan kaskan falla látið, einninn sèð, hversu marga menn Abel hefur fellt, so og horft á viðskipti hans og greifans Lúcíusar, og tók nú að slá sinn hest sporum, og hleypti að Abel, og lagði sínu spjóti til hans, þó festi það ei á hans harða skildi. Hjó Abel sundur spjótið við hendur honum, og hjó nú aptur annað högg til hertogans, áður en auga mátti til renna; kom þetta högg í skjöldinn og klauf allan skjöldinn að endilaungu, einninn panzarann og brynjuna að beini um brjóstið þvert, og var það mikið sár. Nú reiddist hertoginn ákaflega og hjó

með báðum höndum til Abels, og kom það högg á herðar honum, og tók í sundur, og höfuðið af hestinum; fèll Abel dauður niður með sínum hesti; lofuðu allir hertogann, og kváðu hans hreystiverk mundu leingi uppi verða.

17. Kapituli.

Víkjum nú þángað, sem Mattías reið fram, og lítur nú fall bróður síns, gekk hann þá nærri af vitinu, sem óður væri. Mattías reið brúnum hesti, hvern hann keypt hafði fyrir 10 kastala af jarlinum af Nordmandía; hans sverð var átta álna lángt og tveggja spanna breitt með silfri og gulli búið; hans skjöldur var meðalmanns byrði úr stali, og fílabeinum settur, allur gulli lagður með ýmsum litum og mörgum meistaralegum málverkum og æfintýrum. Með þessum búníngi reið Mattías meira skeið, en trúlegt mundi þykja með stóru vopnabraki, sláandi sinn hest með sporum; hjó hann nú til beggja handa bæði menn og hesta, og drap tvö hundruð manna í sinni fyrstu framreið, hjó hann so stór högg, að æ tók jörðin við. Var nú öllum viðbjóður stór á móti honum að ríða, heldur viku allir burt, og stóð nú öllum mikill ótti af honum og hans stóru

höggum, en Mattías var því ákafari fólkið niður að kljúfa, so bresta tók flótti í þeirri fylkíngu. Sem Sálus kóngsson þetta sèr, sá hann, að ei má svo búið standa, og setti sinn hest á skeið á móti Mattíasi. En sem hann sá það, hleypti hann í móti Sálusi og kenndi hann skjótt af sögn annara manna, minntist nú hinnar fögru Pólisíönu, og hinnar stirðu, er hjá honum lá um nóttina í hennar stað. Kom nú grimmd mikil í hans hjarta, og hugsaði að hefna á Sálusi sinna harma, og reið nú að honum og hjó til hans með sínu stóra sverði, og kom það í hjálminn og klauf hann allan að hársrótum, hljóp þá sverðið á handlegginn og risti aflvöðvann með albogaliðnum burtu, og slapp sverðið á utanvert lærið, og sneið af allan ytri part holdsins að beini, og var það so mikið sár, að fossum dreyrði blóðið. Hyggur nú Mattías annað högg að greiða. Reiddist nú Sálus meir en frá megi segja, og hjó nú báðum höndum af öllu afli til Mattíasár, og kom það í hjálminn, sneið sverðið, hjálminn, höfuðið, brynjuna, búkinn og hestinn sundur í miðju og hljóp sverðið í völlinn allt að hjöltum. Heyrði nú stóran brest um allan herinn, urðu nú allir menn glaðir, að þessir kappar voru af dögum ráðnir, sem

öllum stóð af ótti mikill. Urðu nú heiðíngjar með ótta og hræðslu slegnir, er þeir sáu sinn herra dauðan hníga, tók nú að flýja, hver sem mátti. Mæddi nú Sálus blóðrás af því mikla sári, sem hann hafði feingið, so honum var líf-hætt; reið hann því til staðarins og leggst í rekkju. En allir herrar, er eptir voru, ráku flóttann, so einginn komst lífs undan af þeim serklenzku. Kom nú Rómaborgar lýður þángað, er skipin lágu, og hjuggu nú allt fólk til dauða, er á þeim var, en sumum söktu þeir í sjóinn; varð nú endir á stríði þessu. Þökkuðu allir drottni þennan sigur, og riðu nú allir herrar heim til borgar og allur landslýður, og lètu binda sár sín. Var nú allt herfáng flutt í Rómaborg, og var það ógrynni gulls og klæða, vopna og herskrúða; og sem það allt var búið, lèt keisarinn dýrðlega veizlu til búa, og veitti öllum höfðíngjum, er í stríðinu höfðu verið ágætlega vel. Og sem veizlan þraut, voru allir með gjöfum út leystir af keisaranum, einkanlega Landres hinn sterki. Þökkuðu þeir mágar og keisarinn öllum herrum sína frægu framgaungu og liðveizlu; hèldu nú allir herrar burt af Rómaborg, og skildu við keisarann með mesta vinskap. Hèlt so hver herra heim

í sitt land, og höfðu látið mikið lið í þessu stóra stríði. Voru flestir staðir um Rómaborg eyddir mjög af fólki og víða annarstaðar. Var það flestra manna mál í þann tíma, að einginn bardagi, sem þessi, mundi hafa háður verið á norðurlöndum.

18. *Kapituli.*

Sálus kóngsson lá nú í sárum sínum, og vildi ærið seint gróa. Sat hertoginn yfir honum daga og nætur, þar til honum tók nokkuð að batna. Kom so, að hann var algróinn, þó seint geingi, varð hann alheill sinna sára, en aldrei jafngóður, sem áður, sèrdeilis þá hann háði orustur. Staðarins menn voru og grónir sinna sára; sátu nú allir í kyrð um hríð. Nú sem nokkur tími var liðinn, geingu þeir mágar á málstefnu með keisaranum. Hertoginn Nikanor mælti, og kvað sèr í hug komið að senda menn og brèf til Grikklands á fund Benjamíns kóngs, að biðja dóttur hans, er Laugneta heitir, hún er hin fríðasta mey, kurteis og að öllu vel að sèr. Benjamín kóngur situr í þeim stað, er Phætra heitir, hann er mjög ríkur og voldugur, og er Laugneta hans einkadóttir, stendur hún til alls arfs eptir föður sinn. Sannaði keisarinn það, og kvað

það snjallasta ráð, að senda þángað með friðu föruneyti. Sálus mælti til hertogans: eg er reiðubúinn í þessa för, og framkvæma af yðar hendi hvort veitir vel eður illa. Hertoginn mælti: það er mèr stór virðíng að hafa yður til þessarar ferðar fyrir sendimann, en úr því þèr bjóðið mèr þá ærusemi, og mig til vegs og virðíngar stoða, mun eg það með þökkum taka af yðar hendi. Sálus kvað so standa skyldi, og lèt kóngsson brátt búa ferð sína með tuttugu þúsund manns, sem vaskastir voru til valdir af ýmsum löndum, sem næst voru með herra og hofþènara. Bjóst nú Sálus og menn hans af Róm, og kvaddi hertogann og keisarann, og hèlt á stað. Getur ekki um ferð hans, fyr en hann kom til Grikklands, og setti sín tjöld nærri höfuðstað kóngsins, Phætra. Nú sem staðarins menn vakna, og sjá þau mektugu tjöld standa, sem alla völlu huldu, þókti flestum mikils umvert vera, og kváðu þeim mikla múg stýra einn voldugan herra. Er nú kónginum Benjamín til sagt, þókti nú flestum líkleg von ófriðar, og kom það öllum ásamt, að senda menn til tjaldanna og vita, hvort þessir menn fari með friði. Sá hèt Aríus, er kóngur sendi, og voru 12 saman; kóngur mælti: þú skalt finna þessa

ókenndu menn, og ef so er, að þeir vilja friðland hafa, þá skaltu bjóða höfðíngja þeirra heim til vor með so marga menn, sem honum líkar. Aríus bjóst nú með sína menn, og ríður út af staðnum til tjaldanna, og sèr nú Aríus, að eitt var tjaldið allra stærst og bezt búið af hreinum guðvef, og gjört með skínandi gullllegum rósum, og virtist nú sendimönnum þetta tjaldið af bera, og því gekk Aríus þángað með sína menn. Stóðu 12 menn við dyr tjaldsins. Aríus kvaddi þá kurteislega, og frètti eptir, hverjir menn þá hefði heimsókt, eða hver þeirra höfðingi væri. Hinir hermdu allt hið sanna um þeirra efni. Aríus mælti: eg vil tala við höfðíngja yðar og flytja honum erindi míns herra, og var honum sagt, að hann mætti inn gánga. Nú gekk Aríus í tjaldið, og var það alskipað af röskum dreingjum; kenndi hann nú Sálus kóngsson af ásýnd og öllum burðum. Gekk hann nú að borðinu og kvaddi kóngsson á griska túngu, vel og kurteislega, og mælti: Benjamín kóngur hefur oss híngað sent, hinn burðugasti herra, og vill vita, hvort þið ætlið nokkurn ófrið að byrja í hans ríki með þeim mikla liðsfjölda, er yður fylgir, eða ei. Kóngsson mælti: segðu þínum herra, að hèr skal bæði

fólk og frón í friði vera fyrir oss. En þó eigum vèr erindi við yðar herra. Aríus mælti: eptir skipun kóngsins Benjamíns býð eg yður herra heim til borgar með alla yðar fylgd og föruneyti. Kóngsson kvaðst það þiggja mundi. Gekk nú Aríus á burt og heim til borgar fyrir kóng, og innir honum allt, sem fregnað hafði, og sagðist hafa Sálusi kóngssyni heim boðið. Lèt nú kóngur til reiðu alla hluti, sem henta þókti. Og sem nótt leið, skrýddist kóngsson hinum bezta skrúða, og allt hans lið og hoffólk, gekk kóngur í staðarins port með sínum herrum, en sendi nú einn greifa kóngssyni heim að bjóða. Kom greifinn til tjalda og hitti kóngsson, og var hann nú til ferðar búinn með öllum sínum liðsfjölda, og reið nú í borgina. En sem Sálus sá kónginn Benjamín, stè hann af sínum hesti, og mátti þar sjá kurteislegar kveðjur af beggja hendi. Leiddi kóngur Sálus til kirkju og síðan til hallar. Nú sat Sálus næstur kónginum og allir herrar til beggja handa. Var nú lystilega drukkið, so allir feingu, það hugurinn æskja vildi. Var nú so vel veitt, að öllum þókti furðu gegna, og leið so dagurinn að kvöldi, drukku so annan dag með sama sóma og eptirlæti, sem fyrri. Liðu so þrír dagar

samfleytt, so ekki skorti alls konar prýði með allri vellystíngu.

19. Kapituli.

Þann þriðja dag, sem menn voru komnir í höllina, hreifir Sálus máli sínu, og mælti til kóngsins: hertoginn Nikanor hefur oss híngað sent, og vill auka við yður mægðir með sæmd og sóma, og því girnist hann til ekta að fá yðar dóttur með sæmd og virðíngu; og vil eg nú heyra yðar andsvar um þetta efni. Lauk kóngsson so máli sínu. En sem kóngurinn Benjamín heyrði þetta, mælti hann: sæmd mun mèr vera að auka mægðir og kunníngsskap við yður, því ykkar frægð fer og flýgur um heiminn allan helzt í því næsta stríði, og vilji so jómfrúin standa láta, skal yðar áform framgáng hafa, og skulum við gánga á fund minnar dóttur, og heyra þau svör, er hún vill veita. Gekk nú kóngurinn Benjamín með öllum sínum herrum, einninn Sálus kóngsson með sínum fylgjurum til hallar kóngsdóttur. Voru nú öll stræti prýdd, sem hoflýðurinn gánga skyldi; bar nú þennan fríða flokk að skemmu kóngsdóttur. Skipuðust nú menn í sæti: sat kóngur næst dóttur sinni til hægri handar, en Sálus kóngsson til hinnar vinstri

handar, hreifir nú Sálus sínu máli á hina sömu leið, sem fyrri, og innti um giptumálin. Bað kóngur dóttur sína gefa svör, sem henni þækti sæma. En jómfrúin mælti: ei mun annað stoða en gefa svar, sem þeim er geðfellt, annars mun kíf og kapp til koma, og mun þá ei betur tiltakast. En þó mun oss góður kostur vera þetta ráð að taka, af því hertoginn er að frægðum kunnur, einninn mannval mesta, og skulu þessi ráð þannig standa. Og sem Sálus þetta heyrði, varð hann glaður, og þakkaði kónginum framsögu sína sem og jómfrúnni. Var nú drukkið vel í næstu fjórtán daga. En sem veizlan þraut, vildi kóngsson í burt halda með öllu liði sínu, og tók nú kóngsdóttir að búast með meyjum sínum og þjónustusveinum; gaf nú kóngur dóttur sinni marga góða gripi, er hann feingið hafði af ýmsum löndum, í gulli og eðalsteinum. Bjóst nú kóngsson burt af Grikklandi með jómfrúna, og öllu því liði, er þeim fylgdi, kvöddu kónginn, og hèldu nú sína leið, og lèttu ei, fyr en þeir komu til Rómaríkis. Og sem þeir sáu Rómaborg, skrýddust allir menn hinum bezta búníngi. Og sem það sáu borgarmenn, lèt keisarinn virðuglega veizlu búa, sem bezt hann mátti, og gekk

nú keisarinn og hertoginn Nikanor út í staðarins port, og urðu blíðar kveðjur með þeim öllum. Fagnar nú Nikanor sinni festarmey, og leiddi hana í höll með sínum fylgdarmeyjum. Var nú síðan búizt við brúðkaupi, og boðið mörgum höfðíngjum. Var nú lystilega drukkið í næstu 14 daga með alls, konar vellystíng og skemmtan. Og sem hún var enduð, voru allir herrar með sæmilegum gjöfum útleiddir, og hèlt so hver herra heim til sinna landa.

20. *Kapituli.*

Nú sem brúðkaupið var endað, vildi hertoginn Nikanor halda heim til Bár; tók hann nú að búast með öllum sínum mönnum. Sálus fylgdi honum, og var þeirra för skjótt búin, hèldu þeir mágar burt af Róm, og kvöddu keisarann, og skyldu með stórri virðíngu. Hèlt nú hertoginn heim í sitt land, og varð nú allur lýður honum feginn. Sat nú Sálus hjá sínum mági í þrjá mánuði, og vildi síðan halda heim til Líberdoníum, skeinkti hertoginn Sálusi marga góða gripi, sem hann hafði öðlazt, og skildu með kærleikum, og hèlt Sálus síðan heim í sitt ríki, og varð allur lýður honum feginn, allra helzt Pólisíana. Var Sálus til kóngs

tekinn yfir allt landið Líberdoníum, og svarinn eiður af öllum hans undirsátum. Stýrði Sálus kóngur ríki sínu alla æfi síðan. Hertoginn Nikanor stýrði og Bár til ellidaga, og slitu þeir aldrei vináttu sín á millum, meðan þeir lifðu. Átti hertoginn þann son með sinni frú, sem Villifer hèt, og varð hann mesti hreystimaður. Sálus átti og son, þann sem Elíseus hèt, og varð hann hið mesta mikilmenni, og fylgdust þeir mjög leingi, Elíseus og Villifer, þar til þeir settust að ríkjum sínum eptir feðra þeirra endadag. Og endar so þessa sögu af Sálusi og Nikanor.

---

3. Æfintýri
af Ajax keisarasyni.

Einn keisari rèð fyrir Róm, sá er Sýrus hèt; hann átti drottníngu þá, er Díonicía hèt. Hann átti þrjá sonu, hèt einn Phenix, annar Felix, þriðji Ajax. Hann setti þá tvo sonu sína í skóla, Phenix og Felix, því hann unni þeim mikið. En Ajax unni hann lítið, var hann þó foreldrum sínum hlýðinn, og vildi þeirra vilja í öllu gjöra, og mætti þó aungri blíðu af foreldrum sínum. Þar skal nú frá

segja, að keisarinn fèkk mjög hættan sjúkdóm, hvern aungir lækna kunnu. En sem keisarinn sá, að sèr tók mjög að vaxa sjúkdómurinn, kallaði hann til sín syni sína, Phenix og Fèlix, og mælti: Eg hef feingið hættan kránkleika, sem einginn getur læknað, og fyrir því að eg hef ykkur heitt elskað og til sæmdar komið, ber ykkur til leita, ef þið kunnið nokkur ráð að fá, er mèr kynnu að hjálpa. Þeir bræður svara: þar þèr hafið gefið okkur orðlof til þessa og líka vegna yðar elsku, viljum vèr fúsir vera að framkvæma yðar vilja í öllu; viljum vèr sigla til annara landa, ef þar einhver ráð kynnu að finnast, sem ynnu bót á böli yðar. Bjuggust þeir so til ferðar með fríðu föruneyti. Þá gekk Ajax fyrir föður sinn og mælti: kæri faðir! viljið þèr ei gefa mèr orðlof að fara með bræðrum mínum? Keisarinn mælti: aldrei vildi eg þann dag lifa, að það vitnaðist þú værir minn son í framandi löndum, og hlyti eg þar af mikla skömm og háðúng að líða þín vegna, og þarftu mig ei þess að biðja. Ajax mælti: fyrir víst, minn ljúfi faðir, skal yður eingin smán að mèr verða, því móti yðar vilja skal eg ei reikna mig með bræðrum mínum í framandi löndum. Fèkk hann so um síðir orðlof af föður og

móður; hèldu þeir síðan í haf og til annara landa. So skildu þeir, og fóru þeir Phenix og Felix sèr, en Ajax var sem villuráfandi sauður. Fer hann nú víða um lönd, og lèttir ei, fyr en hann kom að Indíalandi. Þegar hann kom þángað, frèttir hann, að sá voldugi kóngur, sem þar hafði stjórnað, var andaður, en dóttir hans lifði þar eptir sinn föður, og hafði ríkisstjórn; og hèt sú Flórentíana. Nú bar so til, að hann kemur þángað seint um kvöld. Ajax finnur garðsvörðinn, og spyr hann að mörgu, sem hann vildi, og helzt um læknisdóma. Garðvörðurinn sagðist víst til þeirra vita, en þeim sè ei auðnáð. Ajax segir: minn vin, seg mèr, hversu sú lækníng kann að fást. Garðvörðurinn segir: sú sama kóngsdóttir, sem á hèr ríkjum að stýra, hún á einn brunn fyrir ofan sæng sína; hver sem það vatn drekkur, verður heill af öllum sínum meinsemdum. En yfir það vatn kunna aungvir að komast, utan með stærsta peníngagjaldi; hèr til er hún so ríkilát, að aungvir fá við hana að tala, nema yppurstu menn, og það hygg eg þèr sè næst að fara so búinn. En ef nokkur finnst so djarfur, að leynt fari í brunninn, þá er þar einn reirvöndur yfir. Hver, sem vöndin snertir með

hendi eða fæti, er jafnsnart fastur við hann. Ajax mælti: ef þú vilt mèr nokkuð liðsinni sýna, að komast þángað, sem brunnurinn er, vil eg þèr góðu launa. Garðvörðurinn mælti: verði eg uppvís um slíkt, verður það minn bani, og so þinn. Ajax mælti: aldrei skal yður fyrir það íllt ske, og verið óhræddir. Garðvörðurinn vísaði honum nú, hvar kóngsdóttir var. Nú sem hann kemur þar inn, sèr hann hún sefur, og leynist nú inn að brunninum, og nær vatninu, og sem hann er búinn að fylla ílátið, sem hann tók, þá snýr hann vendinum með lófanum, er hann jafnsnart við hann fastur. Finnur hann nú, að garðvörðurinn hefur honum satt sagt, sker hann nú laufið úr lófanum með skinninu, sem við reirinn var fast. En þá hann kippir að sèr lófanum, fèllu þrír blóðdropar niður á hægindið, þar sem hún svaf, en hann rekur hendína ofan í brunninn, og er hún jafnskjótt gróin. Hann fer nú ofan, so hún verður ei vör við, og veit ei af. Hann stendur litla stund frammi fyrir sænginni, segir hann þá við sjálfan sig: eg á ei miklu fyrir að fara, þó eg skemmti mèr við kóngsdóttur, og er annaðhvort, að mèr verður það til gæfu eða ógæfu. En víst verður mèr það til ánægju, og skal þar til-

hætta, afklæðist síðan, og læðist so undir klæðin hjá kóngsdóttur, so hún veit ekkert af, og hefur hjá henni alla sína ánægju, og þóktist hann aldrei skemmtilegri stund lifað hafa. Eptir það snýr hann burt, so einginn veit nema garðvörðurinn, þakkar hann honum góða aðstóð, og launar eptir megni, og skilja við so búið. Ferðast nú sem leiðir liggja í sitt föðurland. En þá eru brædur hans heim komnir, og höfðu ekkert til lækníngar feingið föður sínum. Og er hann kemur fyrir föður sinn, segir faðir hans við hann, að hann mundi lítið vita sèr til heilsubótar. Ajax mælti: ekki er það víst, minn ljúfi faðir, því so hljóðar hið fornkveðna, að „einginn veit, að hverju barni gagn verður." Síðan tekur hann upp flöskuna, og döggvar á hann, og þá hrynur utan af honum, sem hreistur, og varð hann heilbrigður. Síðan elskaði faðir hans hann yfrið mikið, sem og bræður hans. Nú er þar til að taka, að Flórentíana verður barns hafandi, og ól eitt sveinbarn, þá tími var til kominn. Sem það frèttu hennar frændur og vinir, fèkk hún stórar átölur hèr fyrir, hvað hún gat ei aðgjört, og hana heitt ángraði, að hún gat ei ættfært son sinn. Hún hafði til sýnis laufið með skinninu við og blóðdropana, og reikn-

ar frá þeim tíma, þá það kom, þá mundi hún við barninu tekið hafa. Síðan siglir hún úr landi með sínum beztu vinum og frændum, hugsandi sèr að leita og finna þann, sem faðir væri að barni sínu. Getur ei um ferðir þeirra, þó víða fari, til þess hún kemur til Róm, þar Sýrus keisari á fyrir að ráða. Setur hún þar sín tjöld á land; nú geingur Ajax til skipa og grunar ei, hver komin var. Kóngsdóttir kallar til hans, og biður hann að gánga í tjald sitt. Hann kemur og heilsar henni hæversklega. Hún tekur í hönd honum, og finnur örið, og spyr, hvernig hann hafi feingið það ör í lófanum. Hann segist ógjörla muna það, því hann hafi það mjög úngur feingið. Hún segir: kannske eg geti upplýst þig í því. Síðan tekur hún laufið upp úr knýtilskauta hjá sèr, ber laufið saman við örið í lófanum, og stendur allt heima, og mælti: illa hefur þú við mig skilizt seinast. Kóngsson leggur höfuð sitt í knè hennar, og segir það sè í hennar valdi. Hún gjörir sig nú mjög bista og reiða, so allir þeinktu hún mundi láta deyða hann. Síðan stóðu upp allir hennar frændur og vinir og biðja hana sinn dóm á leggja. Hún kvaðst það vilja, og tekur síðan í hönd þeim til samþykkis á hennar úrskurði, hverju henn-

ar náfrændur lofuðu. Hún mælti: fyrst nú hefur so til tekizt í okkar viðskiptum, þykist eg fyrir víst vita, að mèr mun ei hærri upphefð hlotnast, skal eg taka hann til ektamanns og kóngs yfir allt Indíaland og til alls þess sóma, er eg má honum frekast veita. Að þessu kunni einginn að finna, því allir höfðu áður samþykkir orðið, að hún ein skyldi þessu ráða. Síðan varð Ajax kóngur í Indíalandi, og giptist frú Flórentíönu. Og elskuðust þau innilega alla æfi, og mátti hvorugt af öðru sjá, og lifðu saman með ánægju og gleði. Og lúkum vèr so þessu æfintýri.

---

4. Sagan af Valdimar kóngi.

---

1. *Kapituli.*

Filippus hefur kóngur heitið, hann rèð fyrir Saxlandi; hann átti ágæta drottníngu, sem Íngibjörg hèt, hún var dóttir Sigurðar kóngs af Pólen. Kóngur hafði verið mesti hermaður og fimur á allar íþróttir; nú var hann hniginn á efra aldur, er saga þessi gjörðist. Kóngur og drottníng áttu 2 börn;

sonur hans hèt Valdimar, en Marmaría dóttir. Valdimar var mikill að vexti og sterkur að afli; einginn maður í því landi komst til jafns við hann að íþróttum, og þó víðar væri leitað, og svo fimur við allslags turniment, að einginn fannst hans jafníngi; þar með hafði hann lært flestar túngur að tala og flestar bóklegar listir. Með sama móti var hans systir prýdd öllum kvennlegum listum. Nú uxu þessi systkini upp með sóma og eptirlæti, sem veröldin veita kunni. Þá Valdimar hafði feingið fullan þroska og styrkleika, þá stofnaði hann eitt mikið turniment úr öllum þeim ríkjum, sem faðir hans átti yfir að ráða, til að reyna við sig íþróttir.

2. *Kapituli.*

Þann dag, er turnimentið átti að reynast, geingur Marmaría kóngsdóttir út með öllum sínum skemmumeyjum, að sjá á leikinn. Valdimar lèt 2 í senn til jarðar falla og feingu sumir bráðan bana. Marmaría gladdist mjög af síns bróður hreysti og framaverkum. Nú með því öll stundleg gleði líður fljótlega, þá bar það til rauna, að dró upp svartan skýflóka úr útnorðri, og fylgdi því mikið myrkur, so byrgði heiðan himin. Eptir lítinn tíma varð so myrkt, að einginn

gat neitt sèð; af þessu urðu allir hræddir. Hèr næst heyrðu þeir geisilegan gný, og þeim sýndist, sem allt lèki í loga. Úr þessum loga sáu þeir fljúga ferlegan dreka, snúandi þángað, sem Marmaría situr, grípandi hana með sínum klóm; flýgur hann so með hana og stólinn í lopt upp. Litlu síðar hvarf allur sorti, og skein þá sól í heiði. Við þennan atburð urðu allir borgarmenn sorgandi af burthvarfi kóngsdóttur, einkanlega foreldrar hennar og bróðir. Einn dag þar eptir, er kóngur sat undir borðum, mælti kóngsson: þess streingi eg heit, að eg skal leita eptir systur minni. Við þessa ræðu varð kóngur harla hryggur og allur borgarlýður. Kvað kóngur sig so gott sem misst hafa bæði börn sín. Annan dag eptir var kóngsson snemma á fótum, og klæðir sig kurteislega, var þá framleiddur hans góði hestur; tók hann síðan orðlof af föður sínum. Fèll kóngi þúngt skilnaður þeirra, og so öllum í borginni. Nú reið Valdimar kóngsson á merkur og skóga og hafði aungan svein; neytti hann hvorki svefns nè matar í fjóra daga. En að kvöldi þess fimmta dags kemur hann í eitt rjóður, var hann þá bæði svefns og matar þurfi. Settist hann þá undir eina stóra eik; leið þá á hann svefnhöfgi,

sýndist honum þá að sèr koma yfirmáta stór kona, og mælti við hann í skimpi: mèr sýnist, sem Valdimar kóngsson af Saxlandi liggi hèr, sem umkomulítill fjárhirðir; eða ætlar þú að sækja systur þína? Hann segir já. Hún mælti þá: það tekst þèr aldrei, þó allur Saxalýður fylgdi þèr; sýnist mèr þú heldur vesallegur og lítt á fætur kominn, og seg mèr í stað, hvort þú kýs mig í fylgd með þèr, eða ei. Væri nú meiri dreingskapur að hjálpa þèr, þar þú ert í nauðum staddur. Hann lítur til hennar, og sýnist honum hún heldur stórmannleg, en eigi so óásjáleg, sem hún var stór. Hann mælti þá: sannlega vil eg þínu liði játa. Hún mælti: það er mitt fyrsta ráð, ef nokkur kemur á veg fyrir þig og býður þèr fylgd sína, skaltu því ei neita; en þá er þú vaknar, þá gæt vel að þíngum þessum, er eg legg undir höfuð þèr, sem er einn dúkur og diskur innan í og ein kanna með víni, sem einum kóngssyni sómir vel að eta og drekka. En vara þig á, að ljúka aldrei hvorugu, því þá er jafnmikið eptir, þá þú átt til að taka seinna.

3. Kapituli.

Nú vaknar Valdimar kóngsson, og sèr dúkinn og könnuna, og sèr, að allt var,

eins og honum var sagt. Etur hann nú og drekkur eptir þörfum, og sannast á honum máltækið, að „fullir kunna flest ráð“. Tók hann þá á sig náðir, og eptir það hann hafði leingi sofið, stendur hann upp, stökkur á bak hesti sínum, og ríður fram á mörkina. En þá hann kemur fram af henni, mætir honum maður; hann var lágur vexti, með kollhúfu á höfði, hann heilsar kóngssyni með nafni. Valdimar tekur kveðju hans, og spyr hann að heiti. Hann svarar: nafn mitt segi eg ei, en hins spyr eg: hvort þú vilt mín ráð og þjónustu hafa. Kóngsson svarar: hafa skal eg það ráð, er mèr var kennt, og vil eg þitt fylgi hafa. Þá skaltu þar á eptir fara, er eg fer á undan; því eg mun ráða ferðum, en þú ekki. Kóngsson gjörir nú so. Snúa þeir á skóginn, og fara þann dag allan til kvölds. Eru þeir þá komnir undir eitt bjarg furðu mikið. Kóngsson stígur þá af baki hesti sínum, en Kollur leiðir hann á haga. Valdimar leggst síðan til svefns, og þá hann hefur sofið um hríð, vaknar hann við fagran hörpu slátt, svo hann þóktist aldrei þvílíkan heyrt hafa; honum heyrist hljóðið nálgast. Stendur kóngsson þá upp og lítast um; sèr hann þá helli stóran og víðan, hann geingur inn um dyrnar og kemur þar að

einum stað, sem hurð var greypt í bergið og vel um búið. Þar sá hann sitja eina konu væna og forkunnar vel búna, hún greiðir hárið frá augunum, þá hún sèr manninn, það var svo sítt, að hún mátti nálega hylja sig alla með því. Harpa stóð hjá henni gulli búin. Valdimar spyr hana að nafni. En hún kvaðst Alba heita; en eg veit, hvað þú heitir, og ertu sonur Filippusar kóngs af Saxlandi, og í þeirri ætlan að efna heitstreingíng þína, og vit fyrir víst, að ef þú ert ekki burt úr helli mínum, áður en faðir minn kemur, þá færð þú ekki sókt systur þína. Kóngsson svarar: þó eg vissi minn bráðan bana, þá skyldi eg ekki forláta þetta herbergi; segir mèr so hugur um, að eg muni af þèr nokkra farsæld hljóta. Síðan settist hann niður hjá henni, og talaði margt við hana allt til nætur. En að degi liðnum heyrði kóngsson bresti mikla, so hellirinn skalf undir, líka heyrði hann ógurleg hljóð. Þessi kona stendur skjótt upp, og heilsar blíðlega föður sínum, so talandi: með því, minn kæri faðir, að yðar vísdómur er so mikill, að allir góðir menn hafa traust á yður, og einginn er sá hlutur, sem yður kemur á óvart, það annað, þá móðir mín var útborin, játuðuð þèr mèr eina bæn, því bið eg yður að

reiðast ei mínu tiltæki. Hèr er kominn Valdimar kóngsson af Saxlandi, og er mjög ráðþurfi, vildi eg hann væri hèr um tíma, kynni hann að ná meiri þroska. Risinn tók þá dóttur sína í fáng sèr og mælti: þegar eg veit þína elsku til þessa manns, þá má eg þèr einskis neita; þyki mèr vorkun, þó þèr þyki lángt í helli vorum. Far nú og sýn mèr kóngsson; hún gjörir svo, tekur í hönd honum, og leiðir fyrir föður sinn. Risinn tók Valdimar og setti á knè sèr, og kastaði honum í lopt upp, sem annari völu, og mælti: aldrei sá eg vænna skeggbarn jafnlítið. Risadóttir mælti: ei veit eg, faðir, hvort kóngssyni hentar þessi leikur; tók hún þá í hönd honum, og leiddi í helli sinn; var þar ljós kveikt og borð upptekið, komu þar fram vænir diskar með dýrum rèttum. Sátu þau Valdimar og risadóttir við eitt borð með góðri skemmtan. En sem þau höfðu máltíð endað, mælti risadóttir: hvort viltu, kóngsson, liggja einn, eða hjá mèr? Hann mælti: það hef eg einráðið að liggja ei annarstaðar en hjá þèr, meðan eg á þess kost, og aldrei við þig skilja, þar eg skil, að minn frami mun einginn verða, utan eg njóti þinna ráða. Líkaði risadóttur hið bezta svar hans. Það er sagt, að kóngsson hafi verið svo

vetur hjá risadóttur, og hann hafi unað þar bezt hag sínum á æfi sinni. Að þessum tíma liðnum lágu þau í sæng sinni. Einn morgun þá mælti hún: hverja fyrirhugsan hefur þú á ráði þínu, eða ætlar þú eingin önnur framaverk að vinna, utan skemmta þèr við mig, eða manstu ei heitstreingíng þína? þennan dag skaltu við mig skilja. Kóngson stendur upp, og gánga síðan til borðs, og þá þau höfðu máltíð endað, var dyrum upphrundið; gekk þá risinn inn, og tók í hönd kóngssyni, og leiddi hann út. Risadóttir gekk þar eptir, þeir geingu til sjáfarstranda, þar stóð mikið bjarg, settist þá risinn niður og tók til orða: Hver er ætlan þín, dóttir, með þennan mann, er þú hefur að þèr tekið? Og er það mitt ráð, að þú launir honum skemmtan og góðvild þá, er hann hefur þèr lángan tíma veitt. Risadóttir mælti: þar eru öll ráðin, sem þú ert faðir; því þú hefur játað að gjöra minn vilja. Bið eg þig nú, minn góði faðir, að þú leggir allan manndóm á að hjálpa þessum manni, að hann megi koma fram heitstreingíng sinni. Risinn mælti: nú skuluð þið hlýða, en eg mun frá segja.

4. *Kapituli.*

Fyrir Risalándi ræður kóngur sá, er Ar-

kistratus heitir, hann átti sèr drottníngu þá, er Kanríta hèt; hún var dóttir Sigurðar kóngs af Tartaría; þau áttu tvö börn: son hans hèt Bláus, en Flórída dóttir; þau uxu upp í miklum heiðri, bæði voru þau fríð og að öllum listum búin. Meira brá þeim til móður en föður ættar. Þá hún var 12 ára, en hann 11 ára, tók móður þeirra sótt og andaðist. Harmaði kóngur hana mjög og allur landslýður, höfðu og börn hennar meiri sorg, en frá megi segja. Arkistratus undi síðan illa hag sínum. Það var einn dag, að kóngur reið á skóg til dýraveiða með hirð sína, var þá fagurt veður. Að liðnum degi sló yfir þoku mikilli, so kóngur og menn hans vissu ei, hvar þeir voru. Nú sem náttaði, voru þeir komnir í einn dal. Bað kóngur þá menn sína af baki stíga, voru þar fagrir vellir. Nú sjá þeir, hvar ríður mannflokkur mikill. Þetta fólk var líkara tröllum en mönnum, þar var ein kona höfðíngi þeirrar ferðar, menn hennar taka hana af baki, og leiða hana fyrir kóng, og heilsuðust þau kurteislega. Þá mælti hún til kóngs: það er ráð, Arkistratus kóngur, að liggja ekki undir berum himni, sakir margra skæðra villudýra, far heldur til vorra herbergja, þó þau sèu óríkmannleg. Þetta boð þiggur

kóngur og öll hirðin, og ríða, þar til þeir koma að einum kastala mjög stórum. Frúin geingur að kóngi, og leiðir hann í fagra höll. Kóngur spyr hana að nafni. En hún kvaðst Lúpa heita, en ætt mína mun eg síðar segja, og gángið til borða. Var nú skipað kóngs mönnum í sæti. Rís þar upp virðugleg veizla. Tala þau margt saman, kóngur og Lúpa; falla honum frúarinnar orð vel í skap, var allt formannlegt hennar athæfi, var síðan geingið til svefns. Annan dag eptir lýkur frúin upp fjárhirzlum sínum, og sýnir kóngi og hirð hans. Sjá þeir, að þar var so mikill auður, að furðu gegndi, og ei hægt frá að skýra eignum hennar. Kóngur hóf nú bónorð sitt til hennar, en hún og hennar taka því vel, og varð það endir þessa máls, að kóngur fastnaði þessa konu. Ríður nú allur þessi skari til höfuðborgarinnar, og lætur kóngur strax búast við veglegu brúðkaupi, og er til boðið öllu stórmenni innan lands. Börn kóngs, Bláus og Flórída, urðu mjög hrygg við þessa atburði. Byrjast síðan brúðkaupið með mesta sóma, er verða mátti. Var þar áfeingur drykkur á borðum, og gjörðust borðgestir ölvaðir. Skorti þá ekki glaum nè gleði í höllinni. Veizlan stóð í hálfan mánuð; og að henni

endaðri leysti kóngur alla höfðíngjana út með stórgjöfum. Eptir þetta tekur drottníng við ríkisráðum með kóngi, mátti þá strax sjá, að hún var stjórnsöm og ríklunduð: lèt hún marga handhöggva, fótbrjóta eða drepa, er í móti hennar skapi gjörðu. Kóngs börn undu illa við hag sinn, og byrgðu sig inni í kastala sínum. Einn dag gekk Lúpa drottníng í turn þeirra systkina. En þau stóðu bæði upp í móti henni, og fögnuðu henni meira af ótta en elsku til hennar. Lúpa segir þá, hvort viljið þið nú heldur ýfast við mig, eða við bindum vináttu okkar saman með ást og alúð? og segið nú í stað, hvorn kostinn þið kjósið. Þau svara bæði af ótta miklum, að þau vilji hana í móður stað hafa. Lúpa mælti: þá vildi eg, að ykkur yrði ekki mein að minni hèrkomu, ef þið haldið ykkar orð við mig. Kveður hún þau so með blíðu. Stýrði nú Lúpa ríkinu og magnaðist í miklum trölldóm: brást hún í ýmsra kvikinda líki, fór hún so um mörg lönd; hún á einn ham, í honum sókti hún systur þína, og situr hún í turninum hjá Flórídu og bróður hennar, og sókti Lúpa hana handa Bláusi, og vill Lúpa, að brúðkaup þeirra verði sem fyrst, en Blá-

us vill það ei, fyr en kóngsdóttir er því sampykk orðin.

5. Kapituli.

Nú hef eg sagt þèr, hvert þú skalt leita að systur þinni, og vænti eg, að þú sèrt að aungu nær. Risinn stendur upp, og hleypur að berginu og knýr fast á. Í þessu spratt upp bergið og geingur þar út kona so ljót og leiðinleg, fúl og fjandleg, að undrum gegndi: hún var í skorpnum skinnstakki, hún var höfði hærri en risinn. Hann mælti: hèr er kominn sonur Saxakóngs, Valdimar að nafni, og sækir traust að mèr að vinna heitstreingíng sína, að finna sína systur; en þar er allt mitt traust, sem þú ert. Kerlíng mælti: mikið er það, að kóngabörn sækja traust til þín, eða mun honum það mikið gagna, þó hann einn beri skjöld og sverð. Risadóttir lagði þá hendur um háls henni, og segir so: mín allra kærasta amma og fóstra, minnstu þess, að móður mín fèkk mig þèr í hendur, áður en hún dó, að þú skyldir minn vilja gjöra: nú bið eg þig, mín elsku-fóstra, að þú leggir allan hug á að hjálpa þessum manni, so hann nái heiðri sínum; þykir mèr hèr mikið við liggja. Kerlíng stendur þá upp, og blæs þúngan og mælti: sannast hèr það fornkveðna, að „una mundir þú, ef ættir", og hefur þú meiri góðkvenzku af móður þinni en mèr. Kerlíng geingur þá inn í bergið, og kemur aptur með eitt horn, og bað kóngsson að drekka af því. Hann tók við og drakk, honum fannst þá, sem afl færðist í búk sinn. Risadóttir hleypur þá á kóngsson og glíma þau heldur sterklega; kerlíng hlær þá og mælti: of snemma fórstu að heiman, ljúfurinn minn, að fást við kvenn-

fólkið, og vera ekki kvennsterkur, og drekk í annað sinn, vesalíngur, því mikið skortir þig á við risa og Lúpu drottníngu. Drakk hann þá í annað sinn af horninu; hljóp þá risadóttir á hann, og fèll hún strax á knè. Kerlíng segir þeim þá að hætta. Sjá þau þá, að maður kemur af skóginum; kennir kóngsson fèlaga sinn, Koll. Verður þar fagnaðarfundur, risinn fagnar syni sínum, en risadóttir bróður sínum.

6. *Kapítuli.*

Þá segir kerlíng við Koll: farðu til strandar og ýttu fram steinnökkva mínum. Hann kvað so vera skyldi; þar næst mælti kerlíng til kóngssonar: hèr er eitt tafl, er eg vil gefa þèr, þar með vil eg fylgja þèr í öllum þínum þrautum og stríði, því frændkonu minni mun ei vel líka, ef nokkuð er út af brugðið um liðveizluna; en undur þykja mèr það, er hún sparar þann hlut við þig, er hún á beztan í eigu sinni, og hún fèkk á Ormalandi, ef hún ann þèr so mikið, sem hún lætur. Risadóttir heyrði það og mælti: þó eg ætti allt það gull, sem til er í Arabía, þá skyldi honum það ei sparað verða; tekur hún þá upp eitt gler og mælti: þetta gef eg þèr. Það var með gulum og grænum lit, og sagði síðan, líti maður í gula litinn, þá sýnist maður hverjum manni fegri, og getur sýnzt stór og smár; en líti maður í græna litinn, verður maður hverjum manni ljótari og svartari. Kóngsson þakkar þeim báðum gjafirnar með mörgum fögrum orðum. Nú segir kerlíng til Kolls, hèr er pósi, er eg vil fá þèr í hendur, og hlægir mig, að eg hygg það muni sljófga augu Lúpu á þeim hlutum, sem því er yfirdreift. Síðan kvaddi kóngsson og Kollur þau öll með mesta blíðskap, og bað hvað vel fyrir öðru.

Geingu þeir Valdimar og Kollur á steinnökkvann, og ýttu frá landi. þeir voru á sjó í 12 dægur, og höfðu ei segl nè árar, komu síðan að landi, og gánga þar upp, hrindir þá Kollur steinnökkvanum út, biður hann fara til síns lands aptur. Kóngsson stè nú á hest, og reið so á mörkina, en Kollur gekk á undan, voru þeir á þessari ferð í sjö dægur. þar var skógur næsta fagur, þar reisti Kollur laufskála lítinn í rjóðri einu, tekur síðan púnginn og dreifir umhverfis skálann, líka á búk og ásjánu sína, hlær og mælti: so sagði flagðið, föðurmóður mín, að ei væri gott fyrir augu Lúpu drottníngar, ef sáð væri úr þessum púng, og er það sannast, að þar finnur fjandinn móður sína, er þær eigast við. Muntu nú kóngsson hèr eptir verða í þessum laufskála, en eg mun leita fyrir mèr annarstaðar.

7. *Kapítuli.*

þar er nú til að taka einn góðan veðurdag sem þær kóngadæturnar, Marmaría og Flórída, sjá út um einn glugga á turninum, hvar einn smásveinn leikur á hörpu, aldrei höfðu þær heyrt þvílíkan streingleik. Brugðu nú kóngadæturnar við, og geingu ofan úr turninum í garðinn, og sem þær komu þar, fýsast þær að gánga á hljóðið, en leikurinn líður á undan. Lèttu þær ei, fyr en þær eru komnar í einn skóg, lángt frá borginni. Sjá þær nú hvergi hörpusveininn, dregur nú yfir svarta þoku, so þær rötuðu hvergi; setjast þær nú niður undir einni eik. þá sjá þær gánga fríða konu, hún var í bláum kyrtli, og hafði möttul rauðan á herðum; þessi kona heilsar þeim með nafni og segir: undarlega og óviturlega farið þið, og gegndi ykkur betur að vera heima, eða viljið þið nú fara með mèr

að sinni? þær kváðust hennar forsjá fylgja mundu. Geingu þær nú þar til, að fyrir þeim verður eitt rjóður, í rjóðrinu stóð einn lundur, þessi kona lyptir upp lundinum, og var þar undir jarðhús eitt, þar geingu þær niður. þetta herbergi var vel innan búið, með glæsilegum gluggum og nýjum tjöldum, setjast þær þar niður, en konan hverfur þeim. Nú er þar frá að segja; að Kollur kemur heim í laufskálann til kóngssonar, og biður hann með sèr gánga. Síðan fara þeir í fyr greint rjóður, og gánga niður í húsið undir lundinum; varð þar mikill fagnaðarfundur með þeim systkinum, frú Flórída spyr, hver að væri sá mikli maður, er ólíkur væri öðrum mönnum. Marmaría sagði það væri sinn kæri bróðir, Valdimar; eru þau nú öll saman í laufskálanum, og una sèr vel. þau Valdimar og Flórída sátu einn dag að tafli, fann hann, að hún blès mæðilega; hann spyr hana að, hvað henni sè að ángri. Hún mælti: það ángrar mig, að Bláus, bróður minn, er hjá Lúpu drottníngu, en eg veit, hann ángrar stórum mitt burthvarf. Kóngsson mælti: eg skal allt til vinna, að yðar vilji verði framkvæmdur til bezta, og mælti við Koll: þú skalt fara til borgar og vita, hvað þar er títt.

8. *Kapítuli.*

þar er nú til að taka, að í borginni frèttist burthvarf meyjanna, var þeirra leitað á sjó og landi, og fundust hvergi. Bláus bar sig so lítt, að hann neytti hvorki svefns nè matar. Einn dag geingur Lúpa drottníng á þíng með kóngi og hirðinni, so mælandi: það er nú tíðindi að segja, að Valdimar, kóngsson af Saxlandi, er hèr við land kominn, hann hefur verið tvo vetur hjá Asper risa, og legið hjá dóttur hans, er

Alba heitir; hann á móður þá, er Ígra heitir, hverju trölli argari í veröldinni, sonur risa heitir Nekis; allir þessir menn eru komnir hèr í land, og hafa ginnt í burtu frúr vorar. Hef eg farið víða um þetta land; er hèr einn skógur skammt burtu, er þau byggja í. En so hefur flagðið, Ígra, villt fyrir mèr sjónir, að þá bygð má eg ekki finna.

9. *Kapituli.*

Einn dag ríður Bláus kóngsson út á skóg að skemmta sèr, og sem hann hefur riðið um skóginn, heyrir hann hörpuslátt fagran. Sèr hann, hvar piltur einn leikur á hörpu, hann ríður þángað, og spyr hann að nafni, eða áttu hljóðfæri þetta? Pilturinn mælti: ekki segi eg þèr nafn mitt, en hörpuna á eg. Viltu þá gefa mèr hana eða leggja hana af með öðru móti, segir kóngsson? Grip þennan legg eg af með eingu móti, segir pilturinn. En kom þú á morgun við mig í burtreið, eða þann eg fæ fyrir mig, segir sveinninn; skaltu þá eiga hörpuna, ef þú vinnur þann, er eg til fæ, og af þessum okkar skilmála skaltu aungan láta vita. Sagði Bláus já við þessu, og skilja að so mæltu. Kollur segir Valdimar, að burtreið sè stofnuð með honum og Bláusi, kóngssyni. Sofa þeir so af um nóttina. En um morguninn býst Valdimar til burtreiðar. Frú Flórída gekk að honum so mælandi: veittu mèr þá bæn, er eg vil biðja þig, að þó þú yfirvinnir bróður minn í þessari burtreið, þá þyrm honum, og gef honum líf. Valdimar svarar: skylt er það, frú, fyrir yðar bæn. En gull það, er þèr á hendi hafið, bið eg yður að fá mèr til sanninda, að eg gjöri þetta fyrir yðar skuld. Valdimar ríður nú út, en þær voru eptir mjög hugsjúkar, hvernig gánga mundi til fyrir

kóngasonum. Nú fer Kollur þángað, sem mótið átti að vera, síðan sjá þeir, hvar maður ríður á mótið; hann var fríður, mikill og sterklegur, og kallar þegar hátt, og mælti: ríð fram þú vondi þorpari, eða sá þú sendir í þinn stað. Valdimar ríður nú í móti Bláusi, tókst með þeim hin harðasta útreið, so burtsteingur þeirra brotnuðu, tóku þeir þá aðrar sterkari, og sækjast í ákafa. Bláus mælti: þú ert ágætur riddari, eða ertu so búinn að fleirum íþróttum? Valdimar segir, lítið er að því, eða viltu berjast á fæti? Bláus kvað já við því; þeir brugðu þá sverðum og börðust af mikilli ákefð, berast nú sár á hvorntveggja, þó meiri á Bláus. Í þessu hleypur Kollur í milli þeirra, og mælti: manstu ei herra, hvað þú lofaðir Flórída, systur hans? Grípur gullið af hendi hans, og fær Bláusi hrínginn. Þá mælti Bláus, hvaðan kom þèr þessi koparhríngur? Valdimar segir: systir þín gaf mèr hann til merkis, að hún vill hafa þig til sín, og hún hefur játað mèr sinni trú, ef það væri þinn vilji. Bláus mælti: það veit mín trú, að þú ert ágætur riddari, en fyr vil eg vita ætt þína og kynferði, en þú færð systur mína; so skulum við binda okkar bræðralag, og máttu þá játa mèr trú systur þinnar. Kollur mælti: þessi yðar ráð mega takast, eða Valdimar á aunga von minnar liðsemdar eða styrks minna frænda. Kvaðst Valdimar vilja allt so vera láta, sem Kollur mælti. Síðan sagði hann Bláusi ætt sína og óðul; bundu þeir síðan bræðralag að fornum sið, og geingu síðan í laufskálann. Frúrnar taka báðum höndum á móti þeim, og verður þar mikill fagnaðarfundur. Sitja þar síðan öll í gleði og góðum náðum.

10. Kapituli.

Eitt kvöld kemur Kollur seint heim til þeirra. Þeir spyrja hann að tíðindum. Hann segir, að eptir burthvarf Bláusar fylltist Lúpa drottníng mikillar grimmdar og geisilegra galdra. Skar hún herör upp um allt landið, og ætlar að brenna upp skóg þennan og þá, sem hann byggja, og frelsa so landið. Bláus mælti: hvern umbúníng skulum vèr nú hafa? Kollur mælti: nú er amma mín komin á allra trölla þíng, og skal hún vera forstjóri þeirra, og munu þau bráðlega híngað koma. Má eg nú fara til liðs við þau, því ei mun Ígra vilja, að eg sitji kyr heima. Býr Kollur nú ferð sína, og er í burtu nokkra daga. Nú er að segja þar frá, að Arkistratus kóngur heldur út af borginni með allan sinn her og fram á skóginn. Var í liði hans allslags óþjóða lýður, blámenn og berserkir, fullir trölldóms og fjölkýngis. Fylkti kóngur sjálfur liði sínu. Sama dag kemur Asper risi neðan frá sjónum, mátti þar sjá mörg tröll og jötna, og allslags illþýði. Þurfti þar ekki að sökum að spyrja, sló þegar í hinn harðasta bardaga með hrópi og köllum, gjörðist nú gnýr mikill í samkomu þessara óvætta, so jörðin skalf um kríng, og tók undir í hverjum hamri. Gekk nú áköf orusta, og fèll hver um þveran annan. Asper risi geingur hart fram, og fellir fjölda af landsmönnum, rýfur hann alla fylkínguna fram að merki, höggur síðan merkismann banahögg, fellur þá merkið í gras. Þetta getur að líta Arkistratus kóngur, og eirir honum það illa, fylltist hann nú mikillar grimmdarreiði, og snýr á móti Asper risa, hefja þeir sitt einvígi með stórum höggum og sterkum aðgángi, og mátti ekki á milli sjá, hvor

sigra mundi, hrukku nú allir frá þeirra aðgángi. Bárust nú sár á báða, börðust þeir allan þennan dag til kvölds, og þóktust aungvir þvílíkan aðgáng sèð hafa. Snèri nú mannfallinu á landsfólkið. En er leið að miðjum degi, sló yfir þoku, flaug þá úr borginni ógurlegur dreki, og breiddust vængir hans ærið vítt út, spjó hann eitri yfir jötna, so þeir fèllu hrönnum saman. Í þessu bili sjá menn, að frá sjó flýgur einn ferlegur gammur, af hvers munni flugu ei minna en tólf örvar í senn, fèllu nú risar hrönnum fyrir þessum óvætti. Það fylgdi og með, að jötnar þeir, sem áður voru dauðir, stóðu upp aptur, og börðust í ákafa. Flugu nú drekinn og gammurinn hvor á móti öðrum, byrjast nú millum þeirra dauðlegt stríð, og varð það ógurlegur aðgángur, er þessir óvættir mættust: reif þar hvor annan sundur með klóm og kjöptum. Flóir allur völlurinn í eitri og blóði, hafði einginn þvílík býsn áður sèð, og fèllust flestum hendur og hættu að berjast, og sáu á þennan aðgáng. Um síðir falla þessir óvættir á jörð niður, og er þá drekinn dauður sundurleystur, lið frá lið. En gammurinn flýgur á skóg til laufskála Kolls. Þau koma bæði, Alba og Kollur, á móti henni, og bjóða henni græðslu. Ígra mælti: nú er so komið, frændkona, að eg hefi lífið á lagt um liðveizluna, og met eg það að aungu, þegar þú hefur feingið þinn vilja. Síðan segir hún til Kolls: far þú að hjálpa föður þínum, þar með skaltu græða Arkistratus kóng, því hann er ágætur maður, og er vel, að hann er frelsaður af vondum flagðahöndum, þar sem drottníng hans, Lúpa, var hið vesta tröll. Síðan kvaddi hún þau og óskaði þeim allra heilla; og hvarf so frá þeim í drekaham

sínum. Þau systkin fara nú til valsins. Nú víkur sögunni til Arkistratus kóngs og Aspers risa, að þeir börðust í ákafa, og varð aldrei hlè á sókn þeirra, greiddi þar hvor öðrum stór högg. Tóku nú hlífar þeirra að höggvast, bárust þá á þá mörg sár og stór. Voru þeir orðnir ákaflega móðir, og furðaði alla, sem á sáu, hvað leíngi þeir stóðu. Lauk so, að báðir flöktu sundur í sárum, og fèllu þeir þá loksins báðir í valinn, og lágu, sem dauðir væri. Nú leita þau systkin í valnum, og finna föður sinn og Arkistratus kóng, báða að bana komna af sínum sárum. Leggja þau sinn á hvorn vagn, og aka þeim so heim til borgar. Alba tekur þá báða til græðslu; en Kollur fer til laufskálans, og segir kóngssonum tíðindin. Eptir það fara þau öll til borgarinnar, og þykir þeim vel hafa skipast. Arkistratus kóngur og Asper risi lágu leingi í sárum, og vildu þau ærið seint gróa, sat Abla yfir þeim nótt og dag; hún var læknir góður, og hafði smyrsli þau beztu. Urðu þeir um síðir algræddir.

11. *Kapítuli.*

Nú er að segja frá Ígra kerlíngu. Eptir það hún skildi við þau systkin á skóginum, komst hún heim í helli sinn, var hún þá nær að bana komin. Hafði hún feingið mörg banvæn sár í viðskiptum þeirra Lúpu drottníngar, og lèzt hún degi síðar af þeim sárum. Varð hún mjög harmdauð af tröllum; heygðu þau bana, og veittu henni veglegan umbúnað, og þuldu yfir henni fræði sín. Nú víkur sögunni til Arkistratus kóngs og Aspers risa, að þeir eru grónir sára sinna, sættast þeir þá heilum sáttum, og gjörðist með þeim mikill vinskapur. Það var einn dag,

að þeir kóngur og risi töluðust við: hver er sú kona, segir kóngur, sem mér hefur græðslu veitt, og mèr dyggilega þjónað? Risinn svarar, það er dóttir mín; móður hennar er önduð, hún var dóttir Gallusar kóngs af Smálöndum. Sókti móður mín hana á líkan hátt, og Lúpa drottníng sókti Marmaríu kóngsdóttur, skildu þeir svo talið. Fær nú kóngur stóran ástarhug til hennar, og gjörist hann nú hljóður. Einn dag, er þau Alba sátu saman, spyr kóngur hana: hverju mundir þú svara, ef eg beiddi þin mèr til drottníngar? Hún mælti: ei þarftu að leita þeirra ráða við föður minn, því Valdimar kóngsson á minni giptíngu að ráða; er því ekki að leyna, að eg geing með barni hans. Arkistratus kóngur stefnir þíng við kóngssyni, hefur kóngur þá aptur bónorð sitt til risadóttur, og var það auðsókt, tók Valdimar því vel, og fastnaði kóngi Albam með hennar vilja og ráði föður hennar. Hóf þá Valdimar bónorð sitt til Flóridu, og tók kóngur því vel, og var það að ráði gjört. Bað þá Bláus kóngsson Marmaríu, og var því vel svarað. Skyldu öll þessi brúðkaup haldast í einu, að hálfu ári liðnu. Litlu síðar tók Alba jóðsótt og fæddi eitt sveinbarn mikið og fagurt; var það vatni ausið og nafn gefið, og kallaður Gallus eptir afa sínum; ólst hann upp hjá móður sinni, og varð mikill og sterkur. Lagðist hann í hernað, þá hann fèkk aldur til, og varð mesti frægðarmaður. Um síðir lagði hann að Smálöndum, og braut undir sig ríkið, og varð þar kóngur til ellidaga, og lýkur hèr frá honum að segja. Nú víkur sögunni til Risalands, lèt kóngur stofna til veglegrar brúðkaupsveizlu, og bauð þar til öllum landshöfðíngjum, og so úr fleirum löndum. Bjó nú Valdimar kóngsson skip og menn, og sendi til Saxlands með brèf og boðskap til föð-

ur sins, og býður honum til brúðkaups sins með öllum sinum herrum. Þegar kóngur fær þann boðskap frá syni sinum, verður hann glaðari, en frá megi segja, því hann hafði aunga fregn af honum feingið, síðan hann burtu fór, og hafði hann fyrir satt, að börn sín væru bæði dauð. Býst nú kóngur til ferðar með sinum herrum, býr hann 20 skip, og siglir í haf. Fèkk hann góðan býr, og tók höfn nærri höfuðborginni; setur hann sín landtjöld á land. En sem þetta frèttist í borgina, geingur kóngur út á móti honum og báðir kóngasynir, verða þar blíðar kveðjur með þeim öllum. Leiðir kóngur hann til hallar, setur hann í hásæti hjá sèr. Rís nú upp mikil veizla; er nú sent eptir Marmaríu, kóngsdóttur, og þegar Filippus kóngur sèr dóttur sína, stendur hann upp í móti henni og tekur hana í fáng sèr, og er nú gleði í höllinni, meiri en frá megi segja. Er nú þessari veizlu snúið í brúðkaupsveizlu. Var þar ekkert sparað af því eptirlæti, sem veröldin veita kunni; voru nú alls kyns leikar framdir. Var nú drukkið fast, so risar gjörðust ölvaðir, heyrðist þá glaumur mikill í höllinni; veizlan stóð yfir i mánuð. Að henni endaðri voru allir með gjöfum út leystir. Gaf þá Arkistratus kóngur Bláusi syni sinum helmíng af ríkjum sinum; settist Bláus þar að völdum, og tók allt ríkið eptir föður sinn. Hann átti einn son með drottníngu sinni, sem hèt Arkistratus eptir afa sínum, varð hann mikill afreksmaður, og tók ríkisstjórn eptir föður sinn, og var þar leíngi kóngur, og segir hèr ei meira um hann.

Filippus kóngur og Valdimar, son hans, vildu nú heim halda, kvöddu þeir kónga og drottníngar með mestu blíðu. Leysti Arkistratus kóngur út mund dóttur sinnar í gulli og silfri og mörgum fásènum

gripum. Sigldu þeir síðan á haf, og gekk þeim vel ferðin, þar til þeir komu til Saxlands, og fagnaði landslýður þeim blíðlega. Litlu síðar tók Filippus kóngur sótt, sem leiddi hann til bana, varð hann mjög harmdauði; því hann hafði verið stjórnsamur og vitur kóngur; var drottníng hans áður látin. Tók nú Valdimar kóngdóm í Saxlandi. Hann átti 2 syni og eina dóttur með drottíngu sinni; sá eldri sonur hans hèt Filippus, og tók hann síðan við ríkisstjórn eptir föður sinn. Yngri sonur hans hét Albert; lagðist hann í hernað, þegar hann hafði þroska til, og varð kappi mikill. Dóttir hans hèt Rósamunda, og var hún afbragð annara meyja. Hún giptist síðar Arkistratusi, syni Bláusar kóngs, og varð hún drottníng á Risalandi. Valdimar kóngur varð gamall, og stjórnaði ríki sínu til dauðadags. Ekki er þess getið, að Arkistratus kóngur og Alba drottníng ættu börn saman. Hèldu þessir vinskap saman til dauða síns. Og lýkur so þessari sögu.

Kosta innfestar í kápu 32 sk.
